

פרשת השבוע "פקודי" – החודש

ובו י' עניינים בביאור הפרשה ופרק נחשבה מאת הגאון הצדיק רבי יחיאל הלוי
נוביק שליט"א ראש כולל דעת יוסף אשדוד.

בזמננו – חץ מושחז שתוזר לאחוריו.

"בעין הסערה" – ליבת הסיפור.

פרק מ"א (פרק צ"ג) "מכת מרדות"

שעשו בארון הכפורת המנורה והשולחן
שהם העבודות שנמסרו לאלעזר והן
נכבדות יותר ואלו נמסרו לאלעזר ורק
אחרי כן לכתוב מהי פקודת איתמר.
וצ"ב רב בעניין.

וב"אור החמה" (לגאון הקדוש רבי זונדל
קרויזר זצוק"ל) ביאר דלשון פקודת הוא
תיאור מעשה שאדם מצוה על אחרים
לעשות כך וכך, אבל הוא עצמו אינו
שותף בעצם העניין, לפיכך גבי אלעזר
שנאמר בו "ופקודת אלעזר שמן המאור
וגו'" שהוא עצמו היה נושא אותם כיתר
אחיו, לא מתאים לזה לשון פקודה, כפי
שנאמר כאן גבי איתמר, לפיכך כאן
שהפרשה כאן שמדברת כולה על עניין
פקידה וכל עבודת המשכן מתוארת
בעניין זה, טפי מתאים לומר פקודת
איתמר מאשר פקודת אלעזר.

ברם כ"ז יישב את קושית הרמב"ן, ברם
עדיין קושית מרן הגרי"ז זי"ע במקומה
עומדת, דמה עניין עבודת איתמר לכאן
שכולה התחדשה רק בחומש הפקודים
לנושא הפרשה שמספרת רק על עניין
החשבון שערך משה ומה השייכות בזה

**א) למה הוזכר איתמר בעת פירוט
הגבייה?**

איתא בפרשה (פר' ל"ח פס' כ"א) "אלה
פקודי המשכן משכן העדות אשר פוקד
על פי משה עבודת הלויים ביד איתמר
בן אהרן הכהן".

ובפרש"י: ביד איתמר, הוא היה פקיד
עליהם לכל בית אב עבודה שעליו".

ודבריו צריכים עיון רב, וכי איזו עבודת
הלויים הייתה כאן, הלא רק בספר
חומש הפקודים (במדבר) נאמרו כל
עבודות הלויים שם מציינת התורה על
מינוי איתמר על הלויים, אבל בפרשה
כאן הייתה עשיית החשבון של הגבייה,
משה רבינו מראה לכל כלל ישראל כי כל
הכסף שנגבה נעשה בזה כל המטרות ועל
כל פרט ופרט הראה להם את החשבון
ולזה בכלל לא היו צריכים את איתמר.
וכבר עמד בזה מרן הגרי"ז הלוי זי"ע.

עוד תמה בזה הרמב"ן ז"ל, מפני מה לא
הביאו את מינוי אלעזר שהייתה עבודתו
מכובדת יותר ולהקדים זה לכאן. ומן
הראוי היה לפי זה להקדים את כל מה

וימנה (ובפרש"י, יצור וימנה הכסף שהוא מוסר בידו, ואע"פ שאינו בא עמו לחשבון לאחר מיכן, יצור וימנה, שנאמר ויצורו וימנו וגו', והדר ונתנו את הכסף המתוכן המנוי על ידי עושי המלאכה).

והדברים צ"ב, אם לא עושים איתם חשבון כי הם נאמנים שלא שלחו את ידם בממון, למה צריכים למנות לפני כן? ברם נראים הדברים, בפירוש הפסוקים, דאיתא כעין סתירה במלכים (חלק ב' פסוק י"ב) דבפסוק אחד נאמר **"ולא יחשבו את האנשים אשר יתנו את הכסף על ידם לתת לעושי המלאכה כי באמנה הם עושים"** הרי שאין לחשוד כלל את עושי המלאכה כי הם אנשים ישרים מאד ומהיכי תיתי לחשדם ששלחו יד במלאכתם.

אך מאידך כתוב שם פסוק שני **"ויצורו וימנו את הכסף הנמצא בית ה' ונתנו את הכסף המתוכן על ידי עושי המלאכה"** משמע שכן מנו מלכתחילה את הכסף? והדברים צ"ע רב.

וכבר עמדו בזה חז"ל וחידשו בזה שני דינים: דין אחד שאין מתחשבים עם הגזברים וגבאי הצדקה, כי הם אנשי אמנה וחלילה וחס לחשדם ששלחו ידם בכספי הקדש, אבל מאידך, יש דין נוסף, לפני שמוסרים את הכסף לידי הגזברים צריכים למנות את הכסף (כדי שיהיה למוסר חשבון על הדבר שלא תהיה כל טעות, וזו הלכה נפרדת שצריכים לדעת חשבון הכספים שנגבו).

לפי זה יש לומר כשנתנו את כל כסף התרומות לידי בצלאל צרו ומנו את הכסף כפי המפורש כאן בפסוקים, אבל לאחר מיכן שעשו את המלאכה לא ביקשו מבצלאל כל חשבון לדעת להיכן

לפקידת איתמר שלא שייכת לזה כלל שהרי פקידה זו שייכת לעניין גזברות?

ומו"ר מרן הגרמ"ד הלוי זצוק"ל הביא בזה ביאור ממרן הגר"י זי"ע, דנראה דמלבד שהיה לבצלאל תפקיד של "עושה מלאכה" נמנה גם להיות גזבר של כל כספי המשכן, והכי נראה לדקדק בדברי התרגום אונקלוס לעיל (פ' ל"ה פס' ל') שמתרגם את הפסוק **"ויאמר משה אל בני ישראל ראו קרא ה' בשם בצלאל בן אורי בן חור למטה יהודה"** ובתרגום **"ואמר משה לבני ישראל חזו דרבי ה' בשום בצלאל בר אורי בר חור לשבטא דיהודה"**. ולשון רבי מורה שעלה בצלאל לגדולה. ומהי הגדולה?

(דנראה דזה שבצלאל היה אחד מחכמי לב אינו מינוי שהרי לא היה רק הוא לבדו בזה אלא היו חכמי לב וכאן לא נחשב רק בצלאל? אלא ודאי שהיה לו מינוי מלבד מה שהיה חכם לב).

ונראה דהגדולה שקיבל שנעשה גזבר של ההקדש. ובזה נבין את המשך הפסוקים בפרשה שמנו מיד לאחר מיכן את סך התרומות, כל הזהב העשוי למלאכה תשע ועשרים ככר וכסף פקודי העדה מאה ככר ואלף ושבע מאות וחמישה ושבעים וגו'. דעתה נעשה מניין חשבון כל התרומות, וזו הייתה פקודת המשכן.

ברם יש לתמוה בזה דאיתא בגמ' בב"ב (דף ט' ע"א) **"אין מחשבין בצדקה עם גבאי צדקה ולא בהקדש עם הגזברין, ואע"פ שאין ראייה לדבר, זכר לדבר, שנאמר "ולא יחשבו את האנשים אשר יתנו את הכסף על ידם לתת לעושי המלאכה כי באמונה הם עושים"**. עוד איתא התם **"אמר ר' אלעזר, אע"פ שיש לו לאדם גזבר נאמן בתוך ביתו יצור**

ידיהם, שנאמר אלה פקודי המשכן אשר פקד משה אין כתיב כאן, אלא אשר פקד ע"פ משה ביד איתמר".

הרי לנו שמשה הוא היה הגזבר ואיתמר היה השני, כדי שלא תהיה שררה על הציבור בפחות משניים? עוד יש לתמוה, דאם משה רבינו עצמו היה הגזבר למה כשהגיע ליד משה רבינו עשה חשבון והרי ברגע שמגיע לידי גזבר כבר אין מחשבים אחריו רק קודם לכן?

ועוד יש לתמוה, דהנה ב"דעת זקנים" ובפירוש הרא"ש מביאים מדרש וז"ל "משכן העדות, שהוא עדות לאומות העולם שנתרצה הקב"ה על מעשה העגל ששכינה שורה שם. דבר אחר שהייתה עדות למשה, כי בשעה שחשדוהו שגנב שקלים ממלאכת המשכן, אמר להם משה, רוצה אני שיהא המשכן עדות, וחזרו ומנו ומצאו שהושמו בוין לעמודים, ודריש ליה מ"והמלאכה היתה דים", קח ראשי תיבות ויעלו ט"ו ווין. כלומר ט"ו יותר, ומיד נתן משה ט"ו שבחות להקב"ה, והן בישתבח שיר ושבחה, וכנגדן ט"ו בברוך שאמר, וכנגדן ט"ו ווין באמת ויציב" יעוי"ש.

הרי לנו שחקרו אחרי משה רבינו וחשדוהו אף ע"ג שהיה גזבר והרי אין מחשבין בצדקה עם הגזברין? ושם מדרש זה חלוק על המדרש שאומר שמשה היה גזבר אלא רק בצלאל אבל משה רבינו עצמו לא היה גזבר ולפיכך חשדוהו.

ולהשלמת העניין: בשיעורי מו"ר מרן הגרמ"ד הלוי זצוק"ל מביא מאביו מרן הגרי"ז זי"ע. כתיב "ויקח יהוידע הכהן ארון אחד ויקוב חור בדלתו ויתן אותו אצל המזבח מימין בבוא איש בית ה'

הלכה כל תרומה, משום שיש דין בגזברים שאין מתחשבים עמם, משום שבאמונה הם עושים.

ברם כל זה הוא דין בגזבר הקדש אבל לא בסתם עושי מלאכה שאותם מותר לחשוד ולעקוב אחריהם.

לפי זה יש לומר דמה שאמרו כאן ביד איתמר בן אהרן הכהן אינו שייך לעצם פקודת המשכן כאן, שהרי עוד לא הייתה שייכת אליו כלל, רק כשיגיע הציווי בפועל, רק באו לומר כעת כפי שלגבי איתמר היה מינוי על הלויים, כך גם כאן היה מינוי של בצלאל והוא נתמנה על מלאכת המשכן והיה לו גם תפקיד גזבר. לפיכך היה את הדין שמונים וצרים לפני שמוסרים לידו את הכסף למלאכה, ושוב אין מבקשים מידו חשבון. עכת"ד מו"ר הגרמ"ד הלוי זצוק"ל, בשם אביו מרן הגרי"ז זי"ע.

ברם הדברים צ"ע רב, דלפי זה נראה דכל המניין שנעשה כאן לא היה כדי למנוע חשד רק שזוהי הלכה נפרדת שלפני שמוסרים לבצלאל לקראת עשית המלאכה צריכים לעשות מניין, שכן כך הדין שבטרם שמוסרים לידי הגזבר עושים מניין, אבל לאחר שימסרו לידו שוב לא יעשו מניין כי אין מתחשבים עם גזבר.

ברם בדברי המדרש רבה נראה שמשה עצמו הוא היה גזבר, דז"ל המדרש, דבר אחר, איש אמונות זה משה שנעשה גזבר על מלאכת המשכן, שנו רבותינו אין ממנין שררה על הציבור בממון פחות משנים והרי אתה מוצא שהיה משה גזבר לעצמו וכאן אתה אומר אין ממנין פחות מב'! אלא אע"פ שהיה משה גזבר לעצמו הוא קורא לאחרים ומחשב על

הכסף נגב ואובד היו חייבים באחריות, ודו"ק היטב בדבר.

מהרה"ג החו"ב בעל וברך דוד שליט"א

(ב) טעם תקנת ברכת המינים ונוסחה האמיתי

כתב בעל הטורים להלן מ' ל"ב: "והם י"ח פעמים כאשר צוה ה' את משה, וכל אשר צוה ה'. וכנגדם תקנו י"ח ברכות. ואחד כאשר צוה ה' כן עשו ותקנו כנגדו ברכת המינים". ואמרתי לברר מעט את עניינה של ברכה זו, ולמה נשתנה נוסח הברכה בדורות האחרונים.

כידוע, הברכה הנקראת "ברכת המינים" לא נתקנה על ידי אנשי כנסת הגדולה אלא נוספה אחרי החורבן ביבנה, כדאיתא בברכות כ"ח ע"ב: "אמר רבי לוי ברכת המינים ביבנה תקנוה... ת"ר שמעון הפקולי הסדיר י"ח ברכות לפני רבן גמליאל על הסדר ביבנה, אמר להם ר"ג לחכמים כלום יש אדם שיודע לתקן ברכת המינים, עמד שמואל הקטן ותקנה".

ולא מבואר בגמרא כ"כ מהו עניינה של ברכת המינים ולשם מה הוצרכו לתקנה, ורש"י שם פירש "ביבנה תקנוה. לאחר זמן מרובה". ולא מובן מה רצונו לומר בזה (וכמה מפרשים נדחקו בביאור דבריו), אכן בדקדוקי סופרים ובדפוס וונציא הגירסא היא: "לאחר זמן מרובה קרוב לתרבותו של ישו הנוצרי שלמדם להפך דברי אלהים חיים", ובגמרות שלנו הושמטו מילים אלו על ידי הצנזורה [ומשום מה גם בדפוסים החדשים שכחו להחזיר השמטה זו!].

ובארחות חיים הלכות תפילה סי' י"ז כתב בשם בה"ג: "ברכת המינים בתר ישו בר פנדירא הוא דאיתקן דנפישו להו מיני".

ונתנו שמה הכהנים שומרי הסף את הכסף וגו'".

וצ"ע בדברי הפסוק: (א) למה נתנו שם הכהנים את הכסף ולא המביאים בעצמם? (ב) למה הניח את הארון אצל המזבח שהוא מקום הילוך הכהנים ולא בפתח הבית שיוכלו ליתן את התרומה תיכף בעת כניסתם?

וביאר בזה מרן זי"ע, דחלוק דין הקדש בדק הבית מערכין, הקדש בדק הבית בשעה שמקדישים אותו הוא נעשה מיד רשות הקדש, כי אמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט, אבל גבי ערכין הדין שאינם קדושים עד שיבואו לידי גזבר. ואיתא בגמ' בחולין (דף קל"ט ע"ב) וכן הוא ברמב"ם (פ"ג מערכין הל' י"ג) דהנודר חייב באחריותו עד שיבואו לידי גזבר.

ולפי"ז יש לומר, דכסף זה שנתנו ישראל היה כסף ערכין, וראיה לדבר, שהרי נאמר בפסוק 'כסף נפשות ערכו' א"כ הוי הכסף חולין עד שיבוא לידי גזבר. ואם יתנו המביאים עצמם את הכסף בקופה של ההקדש עדיין אין זה נחשב כבא לידי גזבר שהרי אין חצר להקדש. כדאיתא בגמ' בב"ב (דף ע"ט ע"א) אין מועלין במים שבאו בבור של הקדש משום דאין חצר קונה להקדש.

לפיכך עשה יהוידע ארון שיהיה מונח על יד המזבח כדי שהמביאים יצטרכו לתת את כסף הערכין לידי הכהנים והם יניחם בתוך הארון, וכיון שהכהנים נחשבים גזברי הקדש שפיר יגיע הממון לידי הקדש.

משא"כ אם היו הישראלים עצמם שמים אותו בארון לא היה עדיין ברשות הקדש, ועדיין היה באחריותם ואם היה

למה נשתנה נוסח הברכה בדורות האחרונים

כידוע, הנוסח "ולמלשינים" המקובל בדורות האחרונים אינו קיים באף חיבור שנדפס לפני תקופת הצנזורה, והוא שינוי של המדפיסים מאימת הצנזורה הנוצרית.

ובשו"ת משפט צדק להג"ר מאיר ב"ר שם טוב מלמד (תלמידו של מהר"ר יוסף בן עזרא בעל העצמות יוסף) ח"ב סי' ט' נשאל בזה"ל:

"ברוב גלילות ישראל נוהגים בברכת המינים לומר למשומדים אל תהי להם תקוה וש"צ אחד משנה מטבע שהורגלו רוב העולם וכל המינים והמוסרים מהרה מהארץ יכרתו, ואינו אומר למשומדים רק אומר למלשינים אל תהי להם תקוה, והתרו בו לומר למשומדים ולא רצה לומר כן, ומרננים העולם לומר שאינו אומר משום שיש לו קרובים משומדים שהמירו שפיר קא עביד או לא".

והשיב ע"ז בתשובה ארוכה מאוד, וכתב שלכאורה יש לסלק את אותו ש"ץ משום מה שאמרו טעה בברכת המינים מסלקין אותו, וכ"ש זה שהתרו בו ואינו רוצה לחזור בו, וגם אם יש לו קרובים שנשתמדו על כרחו צריך לקללם אחר שכך תקנו חכמים, ואם נשתמדו לאנסם אינם בכלל הקללה שבברכה זו, וכתב:

"הרי מצינו שהרא"ש כתב שנוסחא הכתובה היא ולמשומדים, והגם שבנוסחאות של הספרדים שהם בידינו כתוב למלשינים מפני החקירה שעושים במקום הדפוס כנודע בע"ז, אבל לעולם יצטרך לומר למשומדים, וכן אומרים הספרדים, וכן שמעתי שאומרים התושבים היינו הגיריגוש, ואין לשנות

ובאשכול הלכות תפילה כתב: "וכיון דאוש הני מיני באותן הימים ואתחברו בהדי מלכות חייבת משום הכי חשש רבן גמליאל ובית דינו וכל סיעת החכמים שהיו שם ותקנו ברכה זו כנגד מפלתן".

ומבאר מדברי רש"י והבה"ג והאשכול שברכת המינים נתקנה כנגד הנוצרים, ובסידורים ארץ ישראלים מזמן הגאונים שנמצאו בגניזה הקהירית הנוסח: "למשומדים אל תהי תקוה אם לא ישובו לתורתך, הנצרים והמינים כרגע יאבדו, ימחו מספר חיים ועם צדיקים אל יכתבו, בא"י מכניע זדים". ויש שגרסו במקום "אם לא ישובו לתורתך", "ומלכות זדון מהרה תעקר בימינו".

ומהנוסח "הנצרים והמינים" נראה שעיקר תקנת ברכה זו היתה כנגד הנוצרים ימ"ש, אך כללו עמם גם את שאר הכתות שחלקו על דברי חכמים, כמו הצדוקים האיסיים וכדו'.

ונוסח הראשונים האשכנזים בברכה זו הוא: **ולמשומדים אל תהי תקוה וכל המינים כרגע יאבדו וכל אויבי עמך מהרה יכרתו ומלכות זדון מהרה תעקר וכו'** (ויש כמה חילופי גירסאות בראשונים עצמם).

ולפי דברי האשכול ניחא מה שנזכר בברכה זו (בנוסח הראשונים) "מלכות זדון מהרה תעקר" שלכאורה אינו ענין לשאר הברכה שהיא כנגד המשומדים שבעם ישראל, אך לפי דבריו עיקר תקנת הברכה היה משום ד"אתחברו בהדי מלכות חייבת", ולכאורה דבריו סותרים את הידוע שבאותו זמן הרומאים היו עובדי אלילים ורדפו את הנוצרים, ורק בזמן האמוראים קיבלו הרומאים את הדת הנוצרית, וצריך לומר שכבר באותו זמן היו שליטים רומאים שאהבו את הנוצרים בסתר וקיבלו את הלשנותיהם ועלילותיהם וסייעו להם לגלגל על ישראל גזירות וצרות שונות, ולכן תקנו בברכה זו בקשה גם על מפלת רומי.

רומניא, המכונים גם "רומניוטים", ומה שכתב המגן גבורים שמנהגם לומר ולמלשינים, ודאי גם זה היה מאימת הצנזורה, ומפחד המומרים שהוציאו את דיבת היהודים רעה בפני השלטונות שהם מחרפים את הנוצרים בתפילתם, אך ודאי אין כוונתו שזהו הנוסח האמיתי.

ונראה שהמשנ"ב בכוונה תחילה לא כתב כלשונו של המגן גבורים "שמנהגינו הוא לומר ולמלשינים", אלא כתב רק שאין מסלקין אותו מפני שיש מקומות שאומרים כך, דהיינו שבזמנינו מי שלא אומר ולמשומדים אין עליו חשד שמץ מינות ח"ו, כי ידוע שנוסח זה נשתרש רק מפחד האויב, אך ודאי שאין לנוסח זה תורת "מנהג", כי לכתחילה לא היה צריך לומר כך.

ובסידור בית יעקב של היעב"ץ ג"כ נדפס נוסח ולמלשינים, אכן בספר לוח ארש האריך היעב"ץ מאוד להתרעם בחריפות על השינוי שעשו המדפיסים, ונעתיק קצת מלשונו:

"ולמשומדים. כן הוא הוא הנוסחא הישנה הנאמנה. ואין צורך לשנות ולהמיר ארש הנכונה. בעבור אנשים בוערים וכסילים מבקשי תואנה. כאשר כה עשו קצת מדפיסים חסרי לב שנו הנוסח כלו והחליפוהו במגונה. מיראת עלילות דברים. חורשי און וצורפי שקרים. מאויבי היהודים כותבי שטנה. ובגלל הדבר הזה השחיתו את דרכם. להחליף ולקלקל הלשונות והענינים... ולא הבינו אל עושיהם. מתקני הברכות והתפלות. שהיו מאה ועשרים זקנים. ומהם כמה נביאים. וברכת המינים ביבנה תקנוה במושב סנהדרין (ושמואל הקטן שתקנה. כבר נודע בתלמוד ונתפרסם מענינו. שהיה קרוב למדרגת הנבואה. ופעם אחד שכחה. והשקיף בה שנים ושלוש

מטבע וכו' ואם כן ש"צ צריך לומר כן".

והביא את דבריו בקצרה הכנה"ג או"ח סי' קי"ח בהגהת הטור, וז"ל: **"נסח הברכה למשומדים אל תהי תקוה ובקצת סדורים שכתוב למלשינים הוא מפני החקירה שעושין בעלי הדפוס. משפט צדק. ובקושטנדינא יע"א ראיתי לבני רומניא היו אומרים ולמלשינים אל תהי תקוה".**

וכן הביאו הכנה"ג שם סי' קכ"ו בהגהת הטור, וז"ל: **"שליח צבור שאומר בברכת המינין למלשינים במקום למשומדים לא טוב עשה בימיו ויאמר למשומדים, ואם אחר ההתראה אינו אומר למשומדים נסתפק בעל משפט צדק בח"ב סי' ט' אם מסלקין אותו", עכ"ל (בכנה"ג הנדפס בשני המקומות במקום "למשומדים" כתוב "לכופרים" מאימת הצנזורה).**

ובמג"א סי' קכ"ו סק"א כתב: "ואם לא רצה לומר ולמשומדים רק ולמלשינים ספק אם מסלקין אותו (כנסת הגדולה, משפט צדק ח"ב ט') ובסי' קי"ח כתב שבני רומנים אומרים ולמלשינים" (במג"א הנדפס כתוב "לכופרים" במקום "למשומדים" מאימת הצנזור). ובמחצית השקל שם כתב על דברי המג"א: "שבני רומנים אומרים כו'. **מפחד אויב**".

ובמגן גבורים שם באלף המגן סק"א כתב: "ועיין מ"א מה שכתב בשם כנה"ג, ומהתימא שלא כתב **שמנהגנו הוא לומר ולמלשינים כבני רומניא**". ובמשנ"ב שם סק"ד כתב: "אם לא רצה לומר לכופרים אלא ולמלשינים אין מסלקין אותו מפני **שיש מקומות שאומרים לכתחילה ולמלשינים**", ובשעה"צ ציין מקורו במגן גבורים.

והנה ברור שגם נוסח רומניא המקורי היה ולמשומדים, כמו שהוא בכל סידוריהם הישנים, וכן בשו"ת משפט צדק הנ"ל העיד: "וכן שמעתי שאומרים התושבים היינו הגיריגוש", וידוע ש"הגיריגוש" הם בני

בכללו ומתחננים בעד תקון והצלחת כל אומה. כאשר יאות לאנשים חכמים נבונים ומשכילים בכל חכמה. ושומר מצוה לא ידע דבר רע כל מאומה. ויזכו לראות בנחמה".

ולמותר לומר שברכה זו אכן נתקנה ונוסדה כנגד הדת הנוצרית וכנגד נושאת דגלה מלכות אדום הרשעה, כמו שכתבו הראשונים, וכל מה שכתב היעב"ץ להיפך הוא רק מן השפה ולחוץ מאימת המלכויות.

והנה היעב"ץ כתב שמי שאומר ולמלשינים הוא משנה ממטבע שטבעו חכמים בברכות ולא יצא ידי חובתו, וכן בספר תפלת דוד להגאון האדר"ת תמה מאוד איך יוצאין ידי חובה באמירת נוסח "ולמלשינים" הנהוג, שלכאורה הוא שינוי מהמטבע שתקנו חכמים בברכה זו, אמנם מדברי הכנה"ג והמג"א והמגן גבורים והמשנ"ב הנ"ל נראה שיוצאין בזה ידי חובה, וכן מנהג רוב ישראל היום לומר נוסח זה, ולכאול' תמוה אמאי לא היו שינוי מטבע הברכה.

ולפי מה שנתבאר לעיל בכוונת ספר האשכול, אפשר לומר שכיון עיקר תיקון הברכה היה על המשומדים שהיו מלשינים על ישראל בפני המלכות, לכן אין זה כ"כ שינוי ממטבע חכמים, וכע"ז תירץ האדר"ת שם בשם הגאון ר' יוסף זכריה שטרן שמי שבקי בקורות הימים ההם יודע שהמינים היו גם מלשינים גדולים.

אמנם בימינו שבחסדי ה' סרה אימת הצנזורה מכל וכל, תמוה מאוד למה לא נחזור אל הנוסח האמיתי המתקן מאת אנשי כנסת הגדולה אשר רוח ה' דיבר בהם, מה גם שראוי לחוש לדעת היעב"ץ שכל המשנה לא יוצא ידי חובתו, ואין ספק שכאשר תאמר הברכה כתיקונה, בכל מילותיה ואותיותיה וצירופיה וסודותיה, אזי יגדל כוחה יותר לאין ערוך לכלות ולהשבית ולהעביר מן העולם את קליפת אדום הרשעה, אשר כנגדה נתקנה ברכה זו.

שעות. עם שהוא תקנה והמציאה. מכלל שיש בה כוונות נסתרות וסודות גדולות נרמזות בתיבותיה ואותיותיה (וכנודע מכל תקוני ברכות. כי שגבו דברי סתרים הגנוזים בהן) ולא הרשה לעצמו לאמרה בכל לשון שיזדמן. כמו אלה המדפיסים... שלא טרחו בה. אפילו רביעית שעה. והמציאו נוסח חדש... וכבר אמרו רבותינו ז"ל כל המשנה ממטבע שטבעו חכמים בברכות. אינו אלא טועה. ולא יצא ידי חובתו. על כן לא נירא בהמיר אר"ש השקר באמת. כי שפת אמת תעמוד לעד. אינה הפקר. וגם נצח ישראל לא ישקר. ולא ימצא בפי שאריתם לשון תרמית. לא ייראו מאנוש עריץ. כי מורא שמים עליהם אשר לגדולתו אין חקר..."

וכאן האריך היעב"ץ מאוד לבאר שאין בתיבות הברכה הזאת (כביכול) שום דבר נגד אלו שהמירו את דתם, וכן אין בה שום דבר נגד הדת הנוצרית אלא רק נגד אלה שפרקו מעליהם כל עול ועושים כל התועבות, ובתוך דבריו כתב:

"על פי הדברים האלה כרתי אתך המעיין קורא בצדק נשפט באמונה. ברית המדע והתבונה. להשיב עטרת האמת לישנה. להעמיד הנוסח הקדמון על חזקתו. שהיא ולמשומדים אל תהי תקוה. כמו שהוא בנוסחאות הישנות המאומות ונאמנות. לא ולמלשינים."

ועוד האריך לבאר שמלכות הזדון שנזכרה בברכה זו אין הכוונה בה למלכויות אשר אנו יושבים בצילם, וסיום דבריו הוא:

"ואנחנו בשם ה' אלקינו נזכיר ונאמר לשון הברכה. כאשר תקנוהו לנו רבותינו ז"ל הקדושים ההולכים בדרכי ה' ומבקשים טובת העולם

המנין סמוך לששת ימי בראשית, והתחיל אדם לקרוא שם לימים, וכל אשר נושבה הארץ ורבו בני אדם היו סופרים הימים כאשר יסד אותם אדם, ועל כן לא יחלק בני אדם בשבעת ימי השבוע, שהתחלתם מחצות יום סוף הישוב במערב והוא בוא השמש בארץ ישראל, ובו נברא האור הראשון ואחר כך השמש, מפני שהיה אור ובא לעתו והיה לילה לישוב והלך הסדר להקדים הלילה על היום, כמו שאמר ויהי ערב ויהי בקר, וכן הזהירה התורה מערב עד ערב תשבתו שבתכם, ואל תטעון עלי באלה התוכנים המביטים גונבי החכמה, ולא היתה כונתם לגנוב אבל מצאו חכמות מסופקות מעת שנפסקה הנבואה והתחכמו משכלם וחברו חבורים אשר נתנה סברתם, ומכלל זה ששמו הצין תחלה לימים בהפך התורה, אבל לא בהפך גמור מפני שהם מסכימים עם אנשי התורה בהתחלת היום שהוא מהצין, אך המחלוקת שבינינו ובינם בהקדימנו הלילה על היום, וצריך שתהיינה השמונה עשרה שעות עיקר בקריאת ימי השבוע, מפני שארץ ישראל שהיא מקום התחלה לקריאת שמות הימים, בינה ובין השמש בעת תחלת הקריאה בשם, שש שעות, ואיננו זז להתמיד שם השבת, על הדמיון, על תחלת היום אשר התחילה השמש לסבב מסוף המערב וראה אותה אדם שוקעת והוא בא"י וקרא תחלת השבת, עד שהגיעה אל עומת ראשו אחר שמונה עשרה שעות והיתה ערב לתחלת הצין, ונקרא לשם תחלת השבת, והיה סוף גדרי הקריאה, מפני שמה שיש אחריו אמנם נקרא בשם מזרח למקום שממנו מתחילים הימים, ואין להמלט ממקום משתתף תהיה תחלת מזרחו ואחרית מערבו, והוא לא"י תחלת הישוב."

וכעין דבריו הבעה"מ בסוגיית נולד קודם חצות (ר"ה דף ה' ע"ב מדפי הרי"ף), כידוע.

ומבואר בדברי הכוזרי שלשה טעמים לזה שתחילת מנין הימים הוא מא"י: א. ששם

ויה"ר שיקויים במהרה הכתוב "ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו והיתה לה' המלוכה".

בטעות הושמט מה ששלח אלינו הגאון שליט"א לפרשת ויקהל ומאתנו יצאה המשוגה

ג) בירור שיטת הכוזרי בענין קו התאריך

שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלָאכָה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִהְיֶה לָכֶם קֹדֶשׁ שַׁבַּת שַׁבְּתוֹן לַה' (לה, ב)

כידוע יש מבוכה גדולה בקביעת מקומו של 'קו התאריך', שמשם מתחילים כל הימים, ונפק"מ לקביעת השבתות והמועדים בארצות מסויימות¹. ואמרתי לברר את שיטת הכוזרי בענין זה.

בספר הכוזרי (מאמר ב' סי' כ') כתב שתחילת מנין הימים הוא בארץ ישראל, וז"ל: "והלא התחלת השבת אינה כי אם מסיני, ומאלוש קודם לכן שירד המן בו תחלה, ואין השבת נכנס אלא על מי שבא עליו השמש אחר סיני על המדרגה עד אחרית המערב, ואח"כ עד אשר תחת לארץ, ואחר כך עד הצין אשר הוא מזרח הישוב, ויקרא השבת לצין אחר ארץ ישראל בשמונה עשרה שעות, מפני שארץ ישראל באמצע לישוב, וכאשר בא השמש לארץ ישראל הוא חצי הלילה לצין, וחצי היום לארץ ישראל הוא בוא השמש לצין. וזה הוא סוד הקביעות אשר הוא נבנה על שמונה עשרה שעות, כמו שאמרו נולד קודם חצות בידוע שנראה סמוך לשקיעת החמה, והכונה היא לארץ ישראל שהיא מקום התורה, והוא המקום שהורד בו אדם מגן עדן בליל שבת, וממנו תחלת

¹ והנחמד ונעים כתב לדחות את דברי הראשונים כמלאכים בטענה שדבריהם מבוססים על ההנחה המוטעית שיש ישוב רק בחצי הכדור העליון, אך במאמר לפרשה זו תשפ"ב הבאתי מה שכתב בספר תוספות אהרן (בסוגיית נולד קודם חצות) שהגה"א דחה את דבריו ואמר שהעיקר כדעת הקדמונים בזה, ע"ש.

תיראה הלבנה לאחר כ"ד שעות בקצה המזרח יהיה זה כבר לאחר צאת השבת שם, וכך לא יהיה לילה ויום מן החדש.

[יש שהקשו שפירוש הכוזרי לא מתאים למציאות, כי כל פירושו בנוי על ההנחה שמירושלים ועד קצה הישוב למזרח יש צ' מעלות, וכיום ידוע שבקו ישר מירושלים (בשנחאי) יש ישוב רק כ-85 מעלות, וצפונה משם (בקוריאה וסיביר) הישוב מתארך למזרח הרבה יותר מ-90 מעלות, ובחזו"א כתב ליישב שהים שטף מעט מן היבשה, אך בעניותי לא הבנתי את עיקר הקושי, כי עדיין השיעור של נולד קודם חצות הוא קרוב מאוד לזה, וההפרש רק בכעשרים דקות, ומפורש בגמ' בהרבה מקומות שכל מידות חכמים הם בקירוב, ועל דא אפקוהו לר' ירמיה מבי מדרשא על ששאל שאלות כגון דא].

והטעם שקבעו את החשבון דוקא לפי זמן הראות בקצה המזרח, מבואר בדברי הכוזרי במה שכתב: "והיתה ערב לתחלת הצין, ונקרא לשם תחלת השבת, והיה סוף גדרי הקריאה, מפני שמה שיש אחריו אמנם נקרא בשהוא מזרח למקום שממנו מתחילים הימים... אך לקריאת השם רוחב עכ"פ מפני שלא יתכן לזכור כל נקודה ונקודה מהארץ, כי בירושלים עצמה מזרחים ומערבים רבים ושמזרח ציון דרך משל אינו מזרח ביהמ"ק... כ"ש דמשק מירושלים, וא"א שלא נאמר ששבת דמשק קודם שבת ירושלים... ועכ"פ נודה ברוחב, והרוחב אשר נחלקים בו הקטרים בקריאת יום א' בעצמו הוא י"ח שעות לא פחות ולא יותר... וכבר יצאו אנשי קוטר אחד מן השבת קוטר אחר קוטר עד שתשלמנה י"ח שעות מן העת שהתחילה בו קריאת השבת עד שתהיה השמש לעומת ראש ארץ ישראל ותסתלק הקריאה מהיום ההוא ולא ישאר אדם שיקרא היום ההוא שבת אבל מתחיל בקריאת שם אחר".

הוא "מקום התורה". ב. ששם היה אדם הראשון בשבת בראשית ומשם החל לקרוא שמות לימים. ג. שהאור הראשון וכן השמש נבראו בצד מערב של העולם, נמצא שהשקיעה הראשונה היתה בארץ ישראל ומשם החל סיבוב הלילות והימים בעולם.

ובספר חכמוני פ"ד כתב: "ונבראו המאורות בפנה מערבית של עולם היא התיכונה אשר שם שוקעת החמה בתקופת ניסן ותשרי מיד שקעו המאורות באותו הרגע של תחלת שעה ראשונה של לילה הרביעי והלכו כל הלילה אחרי גבהה של ארץ ממערב למזרח עד שהגיע בבוקר יום רביעי לזרוח במזרח בשעה ראשונה", והיינו כדברי הכוזרי, ונראה מזה דגם הוא ס"ל שתחילת הימים היא מא"י דאם לא כן מנין לו שהמאורות נבראו דוקא בקצה המערב.

[ומה שכתב הכוזרי בתחילת דבריו: "והלא התחלת השבת אינה כי אם מסיני, ומאלוש קודם לכן שירד המן בו תחלה, ואין השבת נכנס אלא על מי שבא עליו השמש אחר סיני על המדרגה עד אחרית המערב", הוא טעם אחד עם מה שכתב אח"כ שא"י היא מקום התורה, כי סבר שהר סיני וארץ ישראל הם באותו קו אורך, וכן נראה ממה שכתב שם סי' י"ד: "ואמנם סיני ופארן כולם מגבול ארץ כנען מפני שהם מן ים סוף, כמו שאמר יתברך ושתתי את גבולך מים סוף ועד ים פלשתים וממדבר עד הנהר, ומדבר הוא מדבר פארן, והוא הנאמר בו המדבר הגדול והנורא". ובמקום אחר כתבתי על מקומו של הר סיני, ואכ"מ].

על כל פנים ס"ל לכוזרי שתחילת הימים היא בארץ ישראל, ועל פי זה ביאר את החילוק בין נולד קודם חצות לבין נולד אחר חצות, כיון שהלבנה נראית לעין רק כ"ד שעות אחר המולד, ולכן אם נולד בירושלים בשבת קודם חצות היום תיראה הלבנה לאחר כ"ד שעות בקצה המזרח כאשר אז יהיה שם עדיין יום השבת, אך אם נולד בירושלים בשבת אחר חצות אזי כאשר

דהכוזרי קו התאריך הוא כ"ד מעלות מירושלים.

אכן פירושו דחוק מאוד ואינו נראה, כי הכוזרי כתב להדיא שבצין סוף גדר הקריאה, משמע שהוא סוף ממש ולא "כאילו", וכן כתב הכוזרי להדיא בהמשך דבריו שאחרי צין **"תסתלק הקריאה מהיום ההוא ולא ישאר אדם שיקרא היום ההוא שבת"**, הרי להדיא כפי' האוצר נחמד, וכן מוסכם אצל גדולי הדורות האחרונים שלשיטת הכוזרי קו התאריך הוא 90 מעלות ממזרח לירושלים.

והחזו"א בקונטרס ח"י שעות (אות י') ביאר בדברי הכוזרי שקו התאריך הוא בקצה המזרח, ומש"כ הכוזרי שהשבת החלה מא"י כוונתו שבאותו יום שניתנה מצות השבת החלה השבת מא"י "וזה כבוד א"י שכל העולם עונין אחריה והיא היתה ראשונה", ובמכתב שבסוף הקונטרס ביאר החזו"א באופן אחר, דבאמת קו התאריך האמיתי הוא בירושלים אך מכיון שא"א לעשות קו תאריך באמצע יבשה קבעו שיושבי כל היבשה מקצה המזרח ימשכו אחרי ירושלים ויקדימו את היום לירושלים, ומש"כ הכוזרי שהשבת בצין היא י"ח שעות אחר ירושלים, פי' החזו"א שאין כוונתו לסין עצמה אלא ל"קצה המזרח" דהיינו הקו המבדיל בין סין לאוקינוס.

ולענ"ד מלשון הכוזרי נראה ברור שכוונתו היא שאף שהמקום שבו מתחילה קריאת שם הימים הוא בירושלים, מ"מ א"א לקבוע נקודה אחת שבה מתחלפים הימים, כי א"א לחלק מקום אחד לשני ימים שונים, ועל כרחך שיש רוחב מסויים מכדור הארץ שכולו נגרר אחרי ארץ ישראל, ורוחב זה הוא מא"י עד קצה המזרח, שכל זה נחשב מזרח לא"י ולא מערב לה, דהיינו שכל הרוחב שמסין עד א"י נחשב שהשמש זורחת בו לפני א"י, ולא לאחריה, כיון ששם נמצאת השמש בשעת הזריחה בארץ ישראל.

ומפורש בדבריו ששבת דמשק קודם לשבת ירושלים אף שדמשק מזרחית לירושלים ולכל ארץ ישראל, ואם כן בודאי אין כוונתו שקו התאריך הוא בירושלים².

וכן מפורש בדבריו שהמקום האחרון שנקרא שם יום השבת הוא צין, אך המקומות שבין צין לירושלים הם מקדימים לירושלים במנין הימים כיון שהם מזרח לירושלים, והיינו מה שכתב: "והיה סוף גדרי הקריאה, מפני שמה שיש אחריו אמנם נקרא בשהוא מזרח למקום שממנו מתחילים הימים", וכן ביאר האוצר נחמד שם (ד"ה מפני, וכתב שהטעם לזה הוא, שכיון שבמקומות שבין קצה המזרח לארץ ישראל אינם קודמים לא"י בשש שעות שלימות לכן חשבון הימים שם הוא כמו בא"י ובקדימה מועטת).

ואמנם הקול יהודה שם (בהערה ו' ד"ה ועוד בה שלשיה) ביאר שכל המזרח נחשב טפל לקצה המזרח שהוא הרביעי מארבע הנקודות הראשיות של ארבעת רבעי הכדור, וכיון שנקרא שם יום ראשון כאילו כבר נקרא כל המזרח יום ראשון, אע"פ שבאמת עדיין לא יצאה השבת שם, ובהמשך דבריו (ד"ה ועכ"פ נודה) כתב שהמקומות שבין א"י לטבור הארץ (שלפי התוכנים הקדמונים הוא 24 מעלות מזרחית לירושלים) נגררים אחרי א"י, ובכלל זה דמשק ובבל, נמצא שלפי שיטתו אליבא

² וביסוד עולם (מאמר ב' פי"ז) ובספר נחמד ונעים (שער ו' סי' קס"א) הבינו את דברי הכוזרי ובעה"מ שקו התאריך הוא בירושלים, וכן בשו"ת הרדב"ז (ח"א סי' ע"ו) כתב: "ודע כי נפל מחלוקת בין הראשונים מאי זה מקום מתחיל היום וגם מאי זה מקום מתחיל יום השבת, עיין במ"ש בספר הכוזרי ובעל יסוד עולם, ולדעת כולם השוכנים בקצה המזרח השבת להם קודם השוכנים במערב", הרי שהבין דהכוזרי והיסו"ע פליגי אהדדי, שלשיטת היסו"ע הימים מתחילים בקצה המזרח ולשיטת הכוזרי בארץ ישראל, ומה שכתב שלדעת כולם השוכנים בקצה המזרח וכו' נראה כוונתו קצה קו התאריך, ששם מתחיל המזרח.

ולפי זה נמצא שקו התאריך לשיטת הכוזרי ובעה"מ הוא קו ישר הנמצא 90 מעלות מזרחית לירושלים, ובימינו שהיבשה רק עד 87 מעלות מירושלים נמצא שגם 3 מעלות מהים מקדימות לירושלים, ובמקומות שהיבשה נמשכת יותר מ-90 מעלות מירושלים (בקוראיה וסיביר) מתחיל היום 18 שעות אחרי ירושלים.

וכעין דברי הכוזרי כתב גם הבעה"מ בסוגיית נולד קודם חצות (ר"ה דף ה' ע"ב מדפי הרי"ף), וז"ל: "ודע כי חשבון הימים הנמנים מימי השבוע תחלתו מן הנקודה השלישית שהיא טבור הארץ והיא א"י, והמשל על זה, כי כשמתחיל יום ראשון מימי השבוע לשוכני ירושלים וא"י לא יתחיל לשוכני קצה המערב עד ו' שעות לאחר מיכן, ובטבור הים שלמטה מן הארץ והיא נקודת התהום לא יתחיל עד י"ב שעות לאחר מיכן, ולשוכני קצה המזרח לא יתחיל עד י"ח שעות לאחר מיכן, וכן בכל יום ויום מימי השבוע, וכן בכל שעה ושעה מן היום ומן הלילה, כך הוא סדרן לעולם".

"ממדבר מתנה" - עיונים בפרשה

מהגאון רבי בניהו כהן שליט"א

פרשת פקודי

(ד) בדן והייתם נקיים

א איתא בתחילת הפרשה (שמות לח, כח): "וְאֵת הָאֶלֶף וְשִׁבְעֵי הֶמְאֹת וְחֲמִשָּׁה וְשִׁבְעִים עָשָׂה וַיֵּם לַעֲמֻדִים וְצִפָּה רִאשִׁיהֶם וְחֲשֵׁק אֲתָם".

ואיתא בחז"ל (מדרש רבה נא, ו): "משנגמרה מלאכת המשכן, אמר להם בואו ואני עושה לפניכם חשבון, אמר להם משה אלה פקודי המשכן, כך וכך יצא על המשכן עד שהוא יושב ומחשב שכח באלף ושבעה מאות וה' וע' שקל מה שעשה ויום לעמודים, התחיל יושב ומתמיה אמר עכשיו ישראל

ומה שפי' החזו"א דכוונת הכוזרי בכל דבריו היא רק לקו המבדיל בין סין לאוקינוס הוא דוחק, שהרי בכל דבריו כתב רק "צין" סתם, ולא טרח לבאר אפילו פעם אחת שכוונתו אינה לסין כלל אלא לקו המבדיל, וגם עיקר מש"כ החזו"א "הקו המבדיל" אינו מובן, כי במציאות אין שום קו מבדיל, אלא עד שם סין ומשם ואילך אוקינוס, ומנין שיש ביניהם "קו מבדיל"³, ולמה לא כתב הכוזרי "ים צין" שכך היה מובן לכל שכוונתו לאוקינוס שאחר סין.

וגם מש"כ הכוזרי בסוף דבריו: "אמנם הכונה השם השבועי הפושט בכל הישוב שיאמר למי שהיה בצין ולמי שהיה במערב באיזה יום קבעתם ר"ה ואמרו יום השבת", משמע להדיא דמיירי במקום שהוא חלק מהישוב ולא בים, וכן מוכח ממה שכתב הבעה"מ: "הראשונה קצה המזרח ויושביה הם השוכנים על שפת ים אוקיאנוס במזרח", וכן כתב עוד כמה וכמה פעמים "לשוכני קצה המזרח" או "ליושבי קצה המזרח", הרי להדיא דקצה המזרח הוא מקום ישוב ולא ים.

ולכן נראה לענ"ד שלמרות שבדורות הראשונים היה מקובל שכדור הארץ חציו יבשה וחציו מים (כמ"ש ר"ש אבן גבירול בכתר מלכות) סבר הכוזרי שהדברים נאמרו בקירוב, אך באמת הישוב מתרחב מעט יותר מ-90 מעלות מירושלים, ולשיטתו אחרי 90 מעלות באמת השבת היא אחרי ירושלים, וזהו מה שכתב "והיתה ערב לתחלת הצין, ונקרא לשם תחלת השבת, והיה סוף גדרי הקריאה", דהיינו ש"תחילת צין" היא אחרי 90 מעלות מירושלים, ושם הוא סוף קריאת הימים.

³ ואמנם מצאנו בתורה כמה דברים שהם כעין אמצע בין שני גבולות, ויש לו דינים מיוחדים, כמו הירדן שהוא בין א"י לחו"ל, וחומה של בתי ערי חומה, ועוד, אך כאן היכן מצינו שיש מושג של קו מבדיל.

שכולם אמר ליה והייתם נקיים מה' ומישראל".

וידועים דברי החתם סופר בתשובתו (חלק ו סימן נט): "ודע בני ותלמידי שי' כי כל ימי הייתי מצטער על המקרא הזה והייתם נקיים מה' ומישראל וב' חובות אלו נקיות מה' יתב' והנקיות מישראל עמו הם שני רוכבים צמדים על גבנו ויותר אפשרי לצאת ידי החוב הראשון היינו ידי שמים יותר הרבה ויותר מלצאת ידי הבריות וכו', ואני הרהרתי כמה פעמים אם אפשר שקיים אדם בעולם מקרא זה על מתכונתו ואולי על זה כייל שלמה המלך ע"ה אין אדם צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא רצונו לומר שאפי' בעשייתו כל טוב א"א שלא יחטא עכ"פ באופן השני הנ"ל ביציאת ידי הבריות".

והנה נחלקו הפוסקים האם דין זה הוא מן התורה או שהוא מדברי סופרים. בשו"ת מים עמוקים (חלק ב סימן ע ד"ה וה"ה) כתב שאפשר שזהו דין מן התורה, והסתמך על דברי הרד"ך (השמטות בסוף הספר בית יז חדר ז) שדקדק כן בדעת הרי"ף (יבמות יט, ב) שכתב שאסור לאשה להיות בלא בעל, ולא כתב שזהו דין מדרבנן, כמו שכתב על החיוב לישא אשה בזקנותו שזה רק דין דרבנן. והסתפק הרד"ך מצד מהו חיוב זה, האם מצד הרהור או מצד חשד, ולבסוף הכריע שזהו מצד חשד [ויעויין שם שהסתפק בדעת הרמב"ם (אישות טו, טז)], והוסיף שזהו דין מדאורייתא. וכן כתב הכנסת הגדולה (יו"ד יח, הגהת ב"י אות סב), וכן משמע בבאר שבע (כריתות ג, א ד"ה הרי לבו), וכן כתב בספר דברי אמת (דרוש יא, דף כה, א סוף ד"ה ונראה לי) [ויעויין בחיד"א (עין זוכר סוף מערכת החי"ת, אות לב, דף עח), ובשו"ת הסבא קדישא (ח"ב סוף סימן א, דף יד ואילך), ובשדי חמד (מערכת חית כלל נג, חלק ג, דף כא)]. אמנם בשו"ת פני יהושע (חלק ב או"ח ב, דף א ע"ג) מבואר להדיא שזהו

מוצאין ידיהם לאמר משה נטלן, מה עשה האיר הקדוש ברוך הוא עיניו וראה אותם עשויים ווים לעמודים, אותה שעה נתפייסו כל ישראל על מלאכת המשכן מי גרם לו ע"י שישב ופייסן, הוי אלה פקודי המשכן". [וכן איתא בתנחומא (אות ז). ובזהר (רכו, ב) מבואר שבת קול אמרה כן].

ובאליה רבה (סא, ה) כתב שזהו הטעם שאומרים בתפילת שחרית בברכות קריאת שמע, ויציב ונכון וקיים וישר וכו', טו מילים הפותחות באות ו: "ועוד מצאתי בספר המנהיג (סי' לט) זה לשונו, שמעתי כי על מעשה הווי"ן לעמודים חשדוהו ישראל למשה רבינו ע"ה, ובאו הווי"ן לפני המקום להוציא מן החשד, על כן תקנום בזה" [ויש שהמליצו טעם לכך שהפסוק פותח בטעמי אזלא גרש, לרמז על כך שנתגרש ממשה אותם ווי העמודים עד שהתגלו לו לבסוף].

על כל פנים מבואר מדברי חז"ל שמשה עשה חשבון לכל ישראל על כל המלאכה כדי להוציא את עצמו מידי חשד. ובאמת שמצינו כן במשנה בשקלים (פרק ג משנה ב): "אין התורם נכנס לא בפרגוד חפות ולא במנעל ולא בסנדל ולא בתפילין ולא בקמיע שמא יעני ויאמרו מעוון הלשכה העני או שמא יעשיר ויאמרו מתרומת הלשכה העשיר לפי שאדם צריך לצאת ידי הבריות כדרך שצריך לצאת ידי המקום שנאמר (במדבר לב, כב) והייתם נקיים מה' ומישראל ואומר (משלי ג, ד) ומצא חן ושכל טוב בעיני אלהים ואדם". ובירושלמי (שם, יד, א) איתא: "רבי שמואל בר נחמן בשם רבי יונתן בתורה ובנביאים ובכתובים מצאנו שאדם צריך לצאת ידי הבריות כדרך שהוא צריך לצאת ידי המקום בתורה מנין דכתיב (במדבר לב, כב) והייתם נקיים מה' ומישראל, בנביאים מנין דכתיב (יהושע כב, כב) אל אלהים ה' וגו' וישראל הוא ידע, בכתובים מנין דכתיב (משלי ג, ד) ומצא חן ושכל טוב בעיני אלהים ואדם, גמליאל זוגא שאל לרבי יוסי בר רבי בון איזהו המחזור

א ברי"ף): "ומסתברא דכיון שאינו מדליק אלא משום חשדא לא מברך אלא אחד פתחא". והנה לגבי שחיטת בן פקועה שנתקנה מפני מראית העין, נחלקו הפוסקים אם צריך לברך על השחיטה או לא. וכתב הפרי חדש (יו"ד יג, ה): "אלא שמצאתי להרשב"א גופיה בתשובה (חלק א סימן תקכ"ה) שכתב דבן פקועה שהפריס על גבי קרקע דמצוה של דבריהם היא ומברכין על שחיטתו, ואפשר שטעמו דכיון דמצוה לשחוט מדרבנן לאפוקי ניחור ועיקור דאף לדידיה לא מהני אם כן שייך שפיר לברך וצונו על השחיטה אף על פי שאין כל דיני שחיטה נוהגים בו, ובלאו הכי הא קיימא לן כסברת הרא"ש והר"ן ושאר פוסקים דבעינן שחיטה מעליא וכל דברים הפוסלות בשאר שחיטות פוסלות גם כן בזו ואם כן פשיטא שמברכין על השחיטה וכדכתיבנא, **ודלא כדמשמע מדברי הר"ן בפרק במה מדליקין (שבת י, א ד"ה אמר רב הונא) גבי חצר שיש לה שני פתחים שכתב דכיון שאינו מדליק אלא משום חשדא לא מברך אלא אחד פתחא, וליתא דכיון דמדרבנן צריך להדליק אף על גב שלא הצריכו להדליק אלא משום חשדא דעלמא מצוה דרבנן היא ומחייב לברוכי עלה**". ונמצא מדברי הפרי חדש שהר"ן שסבר שאין מברכים על הדלקת נרות חנוכה מפני החשד, יסבור גם כן בשחיטת בן פקועה שאין מברכים על השחיטה.

אמנם הפלתי על אתר (סק"ד) כתב: "ופר"ח (ס"ק ה) פקפק מדברי הר"ן פרק במה מדליקין (שבת י, א ד"ה אמר רב הונא) בחצר שיש לו שני פתחים דמדליק בשניהם, וכתב הר"ן דאין לברך, הואיל וליכא רק משום חשדא, ע"ש. ואין הנדון דומה, דשם משום חשדא, והכא משום מראית עין, ומי מדמה זה לזה". ולא ביאר מהו החילוק [ובאמת שבפרי תואר (יט, א) הכריע כדעת הר"ן שאין לברך].

איסור רק מדרבנן. ויש לדקדק מהו גדר האיסור.

ב. והנה מצינו בגמרא איסורים שנאמרו משום מראית העין (שבת סד, ב; קמו, ב; ביצה ט, א ועוד), ומצינו דינים שנתקנו מפני החשד (ברכות ג, א; שבת כג, א; פסחים פב, א). ויש לדקדק האם זהו אותו דין או שזהו שני גדרים שונים. והנה מרש"י (שבת סד, ב ד"ה כל שאסרו; עבודה זרה יב, א ד"ה כל מקום) משמע שזהו גדר אחד [ויעויין בתשובת חכם צבי (צא) שגם כן משמע שזהו ענין אחד, ובספר שערי אמונה (פאה, דף מא, ד"ה שבת כג), ויעויין עוד בדברות משה (יבמות, פ"ב, סימן יז, ענף ג, דף רמז)].

אמנם יעויין בשו"ת חסד לאברהם (תאומים או"ח כא, דף יט) שכתב בשם זקנו החוות דעת לחלק בין שני גדרים אלו [ויעויין עוד בספר שם משמאל (לר' שמואל הלר, בענין עשיית צורות בבית הכנסת, דף כב – כג) [ורמז לדבריו בספר שדי חמד (מערכת חית כלל לג, דף יג)] שחילק כעין זה].

ובאמת שנראה ברור שזהו שני גדרים שונים, שהרי לגבי איסור מפני מראית העין מבואר בגמרא שאף בחדרי חדרים שייך איסור זה, ולכאורה אם האיסור הוא מפני שיחשדו אותו הבריות, היאך שייך לאסור כן בחדרי חדרים, והלא אף אחד אינו רואהו באופן שיכול לחשוד בו [ובאמת שבתוס' (שבת סה, א ד"ה אמר; חולין מא, א ד"ה ובשוק) מבואר שבמקום שיכולים לחשוב שאין זה איסור, מותר לעשות כן בחדרי חדרים, ומבואר שכל איסור מראית העין מבוסס על חשד, ועל כן כשאין חשד מותר. ויעויין בר"ן (ביצה ד, ב ברי"ף ד"ה ומיהו לא נהירא) שחולק על זה].

ועוד יש להוכיח שזהו שני גדרים נפרדים, שהנה בגמרא (שבת כג, א) מבואר שחצר שיש לה שני פתחים צריך להדליק גם בפתח השני משום חשד, וכתב הר"ן (שם י,

חדש מדרבנן, שאין לעשות מעשים הנראים אסורים. אמנם מכוח טעמים אלו אסרו חכמים את עצם עשיית המעשה, ולא חילקו בין רשות הרבים לחדרי חדרים. וכשם שאסרו חכמים איסור מוקצה, כן אסרו חכמים עשיית מעשים הנראים כאיסור. והיינו שהחשש של חשד הוא כלפי האדם, שיחשדו את האדם שעושה איסור, ועל כן כל הנידון בזה הוא להוציא את עצמו מידי חשד. אבל באיסורים מפני מראית העין הנידון הוא על עצם המעשה, וממילא מצוה שהטילו חכמים לעשותה משום מראית העין, כגון שחיטת בן פקועה, נחשבת מצוה מדרבנן ושייך לברך עליה [וזוהו שלא כדברי הפרי תאר שדימה את דברי הר"ן בחנוכה לשחיטת בן פקועה]. ויעויין עוד באגרות משה (או"ח חלק ד סימן פב).

וזוהו הטעם שאיסור מראית העין שייך אף באיסורים דרבנן, כמבואר בש"ך (יו"ד פז, ו), ואין זה נחשב גזירה לגזירה, לפי שחכמים אסרו את עצם המעשה [ובדרך אגב, יש להתבונן מהו טעם המנהג שנהגו לאכול תרנגולת עם חלב שקדים דוקא בסעודת פורים. והנראה לומר שהנהגה בגמרא (מגילה יב, א) איתא: "שאלו תלמידיו את רבי שמעון בן יוחאי מפני מה נתחייבו שונאיהן של ישראל שבאותו הדור כליה. אמר להם אמרו אתם. אמרו לו מפני שנהנו מסעודתו של אותו רשע. אם כן שבשושן יהרגו שבכל העולם כולו אל יהרגו. אמרו לו אמור אתה. אמר להם מפני שהשתחוו לצלם. אמרו לו וכי משוא פנים יש בדבר. אמר להם הם לא עשו אלא לפנים אף הקדוש ברוך הוא לא עשה עמהן אלא לפנים". והיינו שעונשם של ישראל היה על שהיה נראה כאילו הם משתחווים לעבודה זרה. וממילא נהגו ישראל ביום זה להוציא את עצמם מידי מראית העין אפילו באיסורים דרבנן, ולשם כך נהגו לאכול עוף עם חלב שקדים ולהניח בתוך התבשיל

אלא שבאמת יש לעיין מאי שנא הדלקה מפני החשד שאין מברכים עליה, לבין קיום מצוה דרבנן שמברכים עליו, ובפרט אם נאמר שדין לצאת מידי חשד הוא מדאורייתא, יקשה ביותר היאך יתכן לומר שעל מצוה דרבנן מברכים ועל דין מדאורייתא אין מברכים.

ג. והנראה לומר שהחיוב לצאת מידי חשד הוא מדין חילול ה', וכמו שכתב החתם סופר בתשובה שהובאה לעיל: "ועונשו יותר קשה מאד מאד עד לאין מספר ממי שאינו יוצא ידי שמים ח"ו והוא מש"ס סוף פרק יוה"כ (יומא פו, א) בענין חילול ה' דאין לו כפרה כלל רח"ל". וממילא סבר הר"ן שלא שייך לברך "אשר קדשנו במצוותיו" לפי שמעשה הדלקה אינו נחשב כמעשה הדלקה של נר חנוכה, אלא כמעשה המוציא מידי חשד, ולו יצויר שהיה יכול להוציא את עצמו מן החשד באופנים אחרים, לא היה מדליק, ונמצא שאין ההדלקה נחשבת מצוה, אלא היא רק היכי תמצי להוציא את עצמו מידי חשד, ועל כן אין מברכים על ההדלקה. ולא שייך להקשות כקושיית הפרי חדש, היאך מברכים על מצוה דרבנן ואין מברכים על מעשה המוציא מידי חשד, משום שמעשה מצוה מדרבנן הוא מעשה מצוה לכל דבר, ואילו מעשה המוציא מידי חשד אינו נחשב למעשה מצוה.

אמנם דברי חכמים על איסור מפני מראית העין, גדר הדין הוא שחכמים אמרו במספר מעשים שיכולים להיראות בעיני האנשים כאיסור, בין אם זה נראה כאיסור שנעשה עכשיו, כגון להרים מעות שנפלו לפני עבודה זרה (עבודה זרה יב, א), או שנראה כאיסור שנעשה מקודם, כמו לילך בבגד שנשר למים בשבת (שבת קמו, ב), או שנראה כאיסור שהולך לקרות, כמו להולך את הסולם משובך לשובך (ביצה ט, א) שאסור לאדם לעשות מעשים אלו, ואין זה אסור משום שיחשדו אותו אלא מצד דין

מתנה אינה חוזרת ביובל, משום דמכר הוא דאמר רחמנא ליהדר ביובל ולא מתנה, ולדעת חכמים המתנה כמכר וחוזרת ביובל, דכתיב 'תשובו' איש על אחוזתו, לרבות את המתנה.

ויש לתמוה טובא על דעת רבי מאיר שסובר שמתנה אינה חוזרת ביובל, והרי מקרא מפורש לפנינו ביחזקאל שגם מתנה חוזרת ביובל, וכדכתיב "וכי יתן מתנה וגו' והיתה לו עד שנת הדרור ושבת לנשיא" הרי שדין המתנה כדין המכירה.

ובינותי בספרים, וראיתי לרבים וטובים שעמדו בתימה זו, וכתבו ליישבה בכמה דרכים וכדלהלן.

א. יעויין באברבנאל (יחזקאל פמ"ח ד"ה הט"ו) ובצפנת פענח לר"י אלשקאר (מסכת מדות) שכתבו שלפי דיני התורה אין חילוק בין נשיא שנותן מתנה לבנו לבין כשנותנה לאחר, וגזה"כ הוא לעתיד לבא שישתנו דיני הנשיא, וכמו שיש הרבה שינויים ביחזקאל שם מהדינים של בית המקדש המפורשים בתורה ע"ש.

וביאר עוד האברבנאל (שם ד"ה היעוד החמישי), שכוונת הפסוק לומר שאין דין נחלת הנשיא כדין נחלת המלכים של אומות העולם, שהבן שמוֹלך תחת אביו מקבל את כל נכסי אביו ושאר אחיו אין יורשים אלא את המטלטלין, אבל כאן אצל הנשיא ירשוהו כל בניו תחתיו ולכן יכול להביא מתנה לכל אחד מבניו, אבל לאחרים אינו יכול ליתנו במתנה, כיון שהטעם שהנשיא יורש יותר מכל ישראל הוא משום שטורח בכיבוש הארץ, ולכן ראוי שתישאר תמיד אצל זרעו ע"ש, ועד"ז כתב במעין החיים (ליבשיץ בדרוש לפרשת החודש).

ובשו"ת תורת חסד (אה"ע סו"ס לג) ביאר עוד, שהטעם שהנשיא מקבל חלק יותר מכל ישראל, הוא כדי שלא יצטרך לגזול מישראל את נחלתם, וכדכתיב 'ולא יונו עוד נשיאי' וגו' (וכמו שביאר הרד"ק שם), ולכן

שקדים לצאת מידי מראית העין אפילו באיסור דרבנן].

בס"ד

מאת הגאון רבי צבי כהן שליט"א

מח"ס "צוף הרים" (ה) חזרת יובל במתנת הנשיא

כי יתן הנשיא מתנה לאיש מבניו, נחלתו היא לבניו תהיה וגו', וכי יתן מתנה מנחלתו לאחד מעבדיו, והיתה לו עד שנת הדרור ושבת לנשיא, אך נחלתו בניו להם תהיה (הפטרת החודש).

הפסוק כאן דן בדיני נחלת הנשיא, ותחילתו במה שכתוב מקודם לכן (יחזקאל פמ"ה ז) "ולנשיא מזה ומזה לתרומת הקודש ולאחוזת העיר וכו' ולא יונו עוד נשיאי את עמי" וגו', והיינו שלנשיא יהיה לעתיד לבא חלק מיוחד יותר בארץ ישראל, ומבואר בגמ' (ב"ב קכב א) שעתידיה ארץ ישראל שתתחלק לי"ג חלקים, שנים עשר חלקים לכל שבטי ישראל וחלק נוסף לנשיא, ופירש הרשב"ם שם שהנשיא הכוונה למלך המשיח. וכ"כ הרמב"ם (מלכים פ"ד ה"ח) וז"ל, המלך המשיח נוטל מכל הארצות שכובשין ישראל חלק אחד משלשה עשר, ודבר זה חק לו ולבניו עד עולם ע"כ.

וכאן בא הכתוב לבאר את דיני המתנה של הנשיא, שאם יתן מנחלתו מתנה לאחד מבניו, תישאר הנחלה לעולם אצל אותו בן ובניו אחריו ולא תחזור ביובל, אבל אם יתן מנחלתו מתנה לאחד מעבדיו (והיינו לאחד משאר ישראל), לא תהיה אצל המקבל אלא עד שנת הדרור ואז תשוב לנשיא.

והנה במשנה (בכורות נב ב) נחלקו התנאים האם מתנה חוזרת ביובל, לדעת רבי מאיר

ובמשך חכמה (ויקרא כה כו) גם הקשה ותירץ עד"ז וז"ל, ונראה משום דנחלת הנשיא היא מתרומת הקודש, ולא ניתן להנשיא רק על אופן זה שיהיה לו ולבניו, אבל אין לו רשות לתת לעבדיו לעולם ע"כ. ואכן שינה בלשונו מדברי המרכה"מ, וכתב שהנחלה נתנה לנשיא על אופן זה 'שיהיה לו ולבניו', ולא דוקא לבן שימלוך תחתיו ולפי"ז ניחא, אך מסברא אינו מובן למה יש קפידה שתישאר הנחלה אצל בניו של הנשיא דוקא.

אמנם בעיקר דבריהם יש לתמוה, דאף אם יש קפידה על הנשיא שלא יוכל להביא את נחלתו במתנה גמורה, עכ"ז אין זה שייך כלל לדיני היובל, שהרי לדעת ר"מ לא נאמר דין יובל אלא לגבי מכירה ולא לגבי מתנה, ומהיכ"ת שנחלה זו תחזור ביובל דוקא. וכן הקשה הרי"פ פערלא על הרס"ג (לאוין רנה) על המרכבת המשנה.

ועי' בשו"ת אריה דבי עילאי (אבני זכרון לחו"מ אות ז) שכתב בנוסח אחר, שר"מ אינו חולק אלא בסתם אדם מישראל, אבל במלך מודה ר"מ שמתנתו חוזרת ביובל, משום דבעינן הכירא שהארץ היא של הקב"ה ואינה נמכרת לצמיתות, ובכל אדם יש היכר עכ"פ במכירה, משא"כ במלך שאינו בא לידי עניות ולא יוכל למכור לעולם ולכן גם מתנתו חוזרת עכ"ד, ולענ"ד דברים אלו הם ע"ד דרוש בעלמא, ואין לנו לדרוש טעמא דקרא להמציא חילוקים כאלו.

ג. במשך חכמה שם תירץ עוד, שמה שכתוב "וכי יתן מתנה מנחלתו לאחד מעבדיו" אין הכוונה לאחד מישראל, אלא לעבד עברי שלו, ולכן בסתמא תלינן שלא נתכון להביא לו מתנה אלא כל זמן שהעבד נמצא תחת רשותו דהיינו עד היובל, וכמו דאיתא בגמ' (כתובות נד א) לגבי נותן מתנה ללקיט, דלדעת רב כי אקני לה אדעתא למיקם קמיה, אדעתא למשקל ולמיפק לא אקני ליה.

מטעם זה גזה"כ הוא שלא יוכל הנשיא להביא מתנה גמורה שלא תחזור ביובל, כי אז שוב יצטרך להונות ולגזול את ישראל, וכ"כ המלבי"ם ביחזקאל שם.

אמנם בשואל ומשיב (מהדו"ת ח"א סי' נו) הקשה דלמה לא נלמוד מפסוקים אלו שגם מתנה חוזרת ביובל, ומהיכ"ת לומר שגזיה"כ הוא, ובספרו יד שאול (יו"ד סי' ער סק"ד) הוסיף להקשות שהגמ' היתה צריכה עכ"פ להביא ראיה זו ולדחותו כדרך הש"ס.

והרי"פ פערלא בביאורו לסהמ"צ של הרס"ג (ל"ת רנה) הקשה עוד, דבגמ' (מנחות מה א) מקשי על כמה פסוקים ביחזקאל שם שאינם מתאימים לדברי התורה, ור' יוחנן מתרץ שפרשה זו עתיד אליה הנביא לדורשה, ויש אמוראים שחולקים ומיישבים את הפסוקים ע"ש, ולדעת אמוראים אלו משמע שאין לנו לתלות פסוקים אלו בגזה"כ (ולענ"ד יש לדחות, דכו"ע מודו שיש מהפסוקים שם שהם גזיה"כ ועתיד אליהו לדורשם, וכמו שמנה האברבנאל שם למעלה מעשרים חילוקים, אלא מאי דיכול משני).

ב. במרכבת המשנה (שמיטה פ"א הי"ט) הקשה כן, ותירץ וז"ל: וי"ל דשאני הנשיא דחלק י"ג שנוטל מלך המשיח לזרעו אחריו מגיע למלכות, ואין כח ביד המלך להפקיע מהמלכים יוצאי חלציו כו' ע"כ.

והיינו שחלק זה של הנשיא אינו רכוש רגיל שיכול האדם לעשות בו כרצונו, אלא הוא רכוש של המלכות, ודינו שיהיה שייך לנשיא זה או למלכים יוצאי חלציו, ולכן אינו יכול להפקיע את הנכסים מהמלכות וליתנם במתנה גמורה לאחרים. ודבריו צ"ב דא"כ לא יוכל הנשיא להביא מתנה גמורה גם לאחד מבניו, מלבד זה שיהיה נשיא אחריו לאחר מותו, והרי ברישא דקרא מפורש שיכול לתת מתנה לאחד מבניו ותישאר אצלו ואצל זרעו, וכמש"ל בשם האברבנאל.

לאחד משבטו שאז מתנתו קיימת ואינה חוזרת ביובל, לבין כשנותנו לאחד משבט אחר שחוזר ביובל, משום דכתיב ולא תסוב נחלה ממטה אל מטה ע"ש.

והנה עד עתה דברנו לשיטת ר"מ, מה יענה על מה שמפורש בפסוקים כאן שמתנה חוזרת ביובל, ולדעת רבנן מתבאר הפסוק בדרך פשוט, שלכך חוזרת מתנת הנשיא ביובל כיון שדין המתנה כדין המכר שחוזרת ביובל.

אך באמת גם לדברי חכמים יש לתמוה מרישא דקרא, שאם הנשיא נותן מתנה לאחד מבניו הרי היא שלו לעולם, ואינה חוזרת ביובל לנשיא או לשאר היורשים, וצ"ב למה ישתנה דינו של הבן משאר כל אדם שמתנתם חוזרת ביובל, וכה"ק בבית ישחק (שמיטה שם) ע"ש. וגם בזה מצינו כמה דרכים באחרונים וכדלהלן.

א. החיד"א (בשו"ת יוסף אומץ סי' סא ובחומת אנך יחזקאל שם) הקשה כן, והוסיף דאין לומר שדין יובל נהג רק כשאדם מוכר שדה לחבירו, אבל כשמוכר לאחד מבניו אינה חוזרת ביובל, כיון שהשדה ראויה להיות לו לנחלה לאחר מיתת אביו. זה אינו, דבתורת כהנים מפורש דרשו מהפסוק 'ושבתם איש לאחוזתו' לרבות את הבן. אך כתב לדחות שהתו"כ מיירי דוקא בבן שגאל שדה שמכר אביו ע"ש.

אמנם לכאורה הדבר מפורש במשנה (ערכין כו ב) שגם בן שקנה מאביו השדה חוזרת ביובל, דאיתא שם שהקונה שדה מאביו והקדישה הרי זה כמקדיש שדה מקנה וחוזרת לאביו ביובל ע"ש, וא"כ לכאורה הוא הדין בנותן מתנה לבנו שחוזרת לו ביובל.

ב. לפי"ד האברבנאל והר"י אלשקאר, גם דין זה הוא מכלל הפסוקים שהם גזירת הכתוב לעתיד לבא, שדין הנשיא יהיה שיוכל ליתן מתנה גמורה לבנו שלא תחזור לו ביובל.

ודבריו צ"ב דא"כ מאי פסקת שהמתנה חוזרת ביובל, והרי סתם עבד עברי יוצא גם קודם היובל בשש שנים. ועוד קשה דברי שא דקרא כתיב "כי יתן הנשיא מתנה לאיש מבניו, נחלתו היא לבניו תהיה" וגו', הרי משמע שדוקא אם נותן מתנה לבנו אזי נשאר ברשותו, אבל אם נותן לאדם אחר חוזרת לו ביובל, וא"כ מה דכתיב בסיפא דקרא לאחד מעבדיו, הכוונה לכל ישראל שנקראים עבדים (וקושיא זו תיקשי גם על תירוצו של בעל הבכור דל בבכורות שם ע"ש).

ד. בשדה יצחק (בכורות שם) תירץ שאה"נ דין המתנה שלא לחזור ביובל בין בכל ישראל ובין בנשיא, אלא שסתם נשיא שנותן קרקע במתנה דעתו שתחזור לו ביובל, וכאילו התנה להדיא שאינה מתנה אלא עד היובל.

וכן תירץ הרי"פ פערלא שם, שדרך המלך ליתן מתנות לחייליו ועבדיו לזמן קצוב ואח"כ לחזור וליתן לאחרים, וכיון שלא פירש יש לנו לתלות שדעתו עד היובל שהשדות חוזרות, משא"כ כשנותן לבניו אין דעתו לזמן קצוב ולכן אינו חוזר.

ועד"ז תירץ גם בספר שי למורא (בכורות שם בתוד"ה אמר ר"א), שכך דינו של הנשיא שלא ליתן במתנה גמורה אלא עד היובל. וכתב עוד (שם ד"ה מוטיב) שלעתיד לבא לא ינהג כלל דין יובל, כיון שלא יצטרכו אז להמכר לעבד עברי, וכשאין שחרור עבד עברי אין חזרת יובל דשלשתן מעכבות בו כמבואר בר"ה ט ע"ב, והמגיה שם תמה על דבריו דהא מפורש בהאי קרא דיחזקאל שהמתנות יחזרו ביובל, וכתב שהמחבר לשיטתו שהמתנה לא תחזור מדין יובל אלא מדין תנאי בעלמא וכנ"ל.

ו. עוד תירץ הרי"פ פערלא במקום אחר (מנין ס"ה פרשיות פרשה כז), שאין כוונת הפסוק לחלק בין מתנה לבנו לבין מתנה לאדם אחר, אלא החילוק הוא בין כשנותנו

ובעיקר דבריהם שכתבו לחדש שהטעם של חכמים שמתנה חוזרת ביובל הוא משום דמתנה היא כמכר דאי לאו דעביד ליה נייח כו', יעויין בשו"ת תורת חסד שם וכן בנפש חיה ב"מ שם שכתבו להוכיח כן מדברי הירושלמי (מעשרות פ"ב ה"א ומע"ש פ"א ה"א) שרבי מאיר ורבנן נחלקו בכל דוכתא אי מתנה כמכר, ומבואר שמחלוקתם איננה דוקא לענין יובל.

אך מאידך בנחלת דוד (ב"מ שם) כתב להוכיח דבהכרח אין הטעם של חכמים משום דמתנה כמכר, שהרי מבואר בבכורות שם שלדעת ר' אלעזר גם חלק בכורה חוזרת ביובל משום דמתנה קריא רחמנא, ובחלק בכורה ודאי לא שייך לומר דהויא כמכר אלא הוא מתנה גמורה, ובהכרח דגלי קרא שאין חילוק בין מכר למתנה לענין חזרה ביובל.

ד. ויתכן לומר כדברי האחרונים הנ"ל, שמתנה אינה חוזרת ביובל אלא באדם אחר ולא בבנו, אך מטעם אחר. דהנה במשך חכמה (ויקרא פכ"ה כה) כתב שיש שני טעמים בפסוק למה שהשדות חוזרות ביובל: הטעם הראשון משום שהארץ לא תמכר לצמיתות, והטעם השני משום 'ושבתם איש אל אחוזתו ואיש אל משפחתו תשובו', שתשוב השדה למוכר ולמשפחתו.

וכתב המשך חכמה שלכן דרשו חכמים שמתנה חוזרת ביובל מהפסוק 'תשובו', ואין כוונת הגמ' ליתור לשון, אלא דבשלמא הטעם הראשון שהארץ לא תמכר בצמיתות, אינה שייכת במתנה, כי מכר הוא מחמת אונס שצריך למעות ולכן חוזר ביובל כמו עבד כיון שלא היה ברצונו, משא"כ מתנה, אך כיון שיש טעם נוסף שאיש אל משפחתו תשובו, א"כ טעם זה שייך גם במתנה, עכ"ד.

ומעתה נראה שהנותן מתנה לבנו אין המתנה חוזרת לו ולשאר היורשים ביובל, כיון שגם עתה היא נמצאת בתוך המשפחה,

ועד"ז כתב החיד"א שם, שדין הנשיא שונה מדין כל ישראל, וגזירת הכתוב הוא שנשיא יש לו דינים אחרים מכל ישראל, והלכתא גמירי לה ואתא יחזקאל ואסמכיה אקרא, וכתב שיש לו רמז גם בתורה דכתיב "ושבתם איש לאחוזתו", איש ולא מלך, וכעין מה שאמרו (מגילה יא א) אדם ולא מלך עכ"ד.

ולפי דבריו אין זה גזיה"כ דוקא כלפי הנשיא לעתיד לבא, אלא דין בכל מלך, אך מש"כ החיד"א שנרמז כן בכתוב 'איש' ולא מלך, ק"ק דהא חזינן דגם במלך נוהג דין יובל, אם נתן מתנה לאדם אחר שאינו בנו.

ג. בשו"ת אריה דבי עילאי שם וכן בצפנת פענח (ערכין פ"ד סוף הי"ט) ועוד אחרונים כתבו לבאר, דהנה בגמ' (ב"מ טז א ומגילה כו ב) נחלקו ר' אחא ורבינא האם מתנה כמכר, ולהלכה קימ"ל כמאן דאמר דמתנה כמכר, משום דאי לאו דטרח וארצי קמיה לא הוי יהיב ליה מתנה. וא"כ אפשר שזהו הטעם של חכמים שסוברים שמתנה חוזרת ביובל כדין מכר.

אמנם כל זה שייך דוקא כשנותן מתנה לאדם אחר, אבל כשנותן מתנה לבנו אין הכרח שקיבל מבנו טובה ולכן נותן לו מתנה, אלא המתנה היא מחמת אהבתו את בנו, וכן מפורש ברש"י ותוס' (כתובות מט ב) דבבנו לא שייך לומר דמתנה כמכר, וממילא נמצא שהנותן מתנה לבנו אינה חוזרת לאביו ביובל אף לדעת חכמים עכ"ד, וכן ביאר הגר"י אייבשיץ בספרו אהבת יונתן.

והצ"פ שם יישב עפ"י"ז הא דמבואר בגמ' (ב"ב קכז ב) שאדם נאמן לומר זה בני ולהנחילו נכסיו גם בלא דינא דיכיר, משום מיגו דיכול ליתן לו במתנה, וקשה הרי להלכה מתנה חוזרת ביובל ולא הוה מיגו מעליא (וכה"ק בחידושי הרמ"ש שם), ולהנ"ל ניחא דבמתנה לבנו אינה חוזרת.

ו. עוד תירץ שם, דלא מיירי במתנה מחיים, אלא בהנחלה לאחר מיתה, ומדין הנחלה דר' יוחנן בן ברוקא ע"ש. אמנם בפשטות הפסוק מדבר בחיי הנשיא ולא לאחר מותו, וכמו שכתוב בסיפא דקרא 'ושבת לנשיא' ועי'.

מאת הגאון האמיתי בעל "גינת אגוז" שליט"א

פרשת פקודי

(ו) הודעת ופרסום מחילת חטא

אלה פקודי המשכן משכן העדות (לח, כא)

וברש"י, משכן העדות - עדות לישראל שויתר להם הקב"ה על מעשה העגל שהרי השרה שכינתו ביניהם.

במד"ר (פ' נא, ד) כיון שהלך משה לבקש רחמים עליהם מיד סלח להם הקב"ה שנא' ויאמר ה' סלחתי כדברך, אמר משה רבון העולם הריני מפויס שמחלת לישראל, אלא הודיע לעיני כל האומות שאין בלבך עליהם, א"ל הקב"ה חייך הריני משרה שכינתי בתוכם שנא' ועשו לי מקדש ומכירין שמחלתי להם, לכך נאמר משכן העדות שעדות היא לישראל שמחל להם הקב"ה, ע"כ. וצ"ב ענין זה מה שביקש משה רבינו שידעו האומות שמחל הקב"ה לישראל, והשיבו הקב"ה ונתן עדות על זה במשכן.

והנה מצינו כזאת גבי דוד המלך, בשבת ל, א אר"י א"ר מאי דכתיב "עשה עמי אות לטובה ויראו שונאי ויבושוי" אמר דוד לפני הקב"ה רבשי"ע מחול לי על אותו עון, א"ל מחול, א"ל עשה עמי אות בחיי, א"ל בחיך איני מודיע בחיי שלמה בנך אני מודיע, כשבנה שלמה את ביהמ"ק ביקש להכניס ארון לבית

ובשלמא המוכר קרקע לבנו הרי הוא חוזרת לו ביובל (וכמבואר במשנה בערכין הנ"ל) מחמת הטעם הראשון שהרי הוא כאנוס, אבל הנותן מתנה לבנו לא שייך שום טעם, לא הטעם דהארץ לא תמכר לצמיתות כיון שהיה במתנה, ולא הטעם של 'תשובו' כיון שנתנה לבנו.

וזה ביאור לשון הכתוב ביחזקאל שם "כי יתן הנשיא מתנה לאיש מבניו, נחלתו היא לבניו תהיה אחזתם היא בנחלה", והיינו שכיון שתהיה אחוזתם בנחלה, א"כ אין טעם שיחזור ביובל לנשיא או לשאר היורשים, כיון שבלא"ה נמצאת השדה בנחלת המשפחה, ודוקא אם נתנו בנתנה לאדם אחר חוזרת לו ביובל ודו"ק.

[שו"ר במלבי"ם יחזקאל שם שכתב וז"ל, כי יתן הנשיא מתנה לאיש מבניו נחלתו היא. ר"ל שאין דינה כמתנה שתחזור ביובל רק כנחלה, ותהיה לבניו של בנו, ולא תחזור אל האחים ביובל, ומבאר הטעם כי אחוזתם היא בנחלה, אחר שבל"ז יירש אותה לכן אינה חוזרת ביובל, וגם למאי דקיי"ל דאחין שחלקו לקוחות הם עכ"פ נוטל כנגד חלקו וא"כ דינו כנחלה ע"כ. וכע"ז כתב בשדה יצחק שם וז"ל, ולחכמים אפשר לומר דמפני מה הנותן מתנה מנחלתו חוזרת ביובל, משום שנאמר תשובות איש אל אחוזתו, קרא יתירא הוא ובא לרבנות את המתנה שחוזרת ביובל, והנשיא כי יתן מתנה לאיש מבניו כיון דנחלתו היא לבניו תהיה אחוזתם אינה חוזרת ביובל, דהרי המתנה לא יצאת מאחוזתם ולא שייך בה תשובו איש אל אחוזתו ע"כ.]

ה. עי' להרי"פ פערלא (בלאזין שם) שתירץ שסתם נשיא שנותן מתנה לבנו, דעתו להתנות שתהיה לבנו לצמיתות ולא תחזור לו לעולם, ומהני מדין מתנה על מה שכתוב בתורה דבדבר שבממון תנאו קיים, וע"ש שהאריך טובא לפלפל בזה. וכן תירץ בשי למורא שם.

הניח לו הקב"ה הקמתו, שלא היה יכול להקימו שום אדם מחמת כובד הקרשים, שאין כח באדם לזקפן, ומשה העמידו, אמר משה לפני הקב"ה, איך אפשר הקמתו על ידי אדם, אמר לו עסוק אתה בידך נראה כמקימו, והוא נזקף וקם מאליו, וזהו שנאמר "הוקם המשכן" הוקם מאליו, מדרש רבי תנחומא.

הנה בשבועות טו, ב ילפי שאין בנין בית המקדש בלילה שנאמר "וביום הקים את המשכן" (במדבר ט, טו) ביום מקימו בלילה אין מקימו. ובתוס' הק' מהא דבר"ה ל, א גבי הא דתנן יום הנץ כולו אסור קאמר התם דאיבני בלילה, ותי', וי"ל דהיינו בית המקדש דלעתיד שהוא עשוי מאליו בידי שמים כדכתי' מקדש ה' כוננו ידיך, עכ"ל, וכ"כ רש"י ר"ה שם, דהא דאמר' דאין בנין ביהמ"ק בלילה ה"מ בנין בידי אדם אבל בנין העתיד לבא בידי שמים הוא, עכ"ל.

והעירו בזה דהנה מקור הילפותא דאין בנין ביהמ"ק בלילה מבנין המשכן הוא, ולפי"מ שהביא רש"י שהוקם המשכן מאליו, לפי שלא היה יכול משה להקימו, א"כ חזינן דאף בנין המוקם מאליו בידי שמים אינו נבנה אלא ביום, ומהו א"כ דמחלקו רש"י ותוס' בין מקדש הנבנה בידי אדם לנבנה ביד"ש.

זאת ועוד, דהנה בקה"י (שבועות סי' י) אסברה לן הא דמבואר בירושלמי פ"ק דיומא (ה"א) דהקמה בלילה הוי פסול, דאינו משום דעצם ההקמת לילה פוסלתו אלא הפסול הוא משום דלילה לאו זמן הקמה הוא, ומה שעשה בלילה לא חשיב הקמה בידי אדם, כיון שהוא שלא בזמנה וכשיגיע זמן הקמה דהיינו היום הא ליכא הקמה והו"ל ביום

קה"ק וכו' כיון שאמר "ה' אלוקים אל תשב פני משיחך זכרה לחסדי דוד עבדך" מיד נענה, באותה שעה נהפכו כל שונאי דוד כשולי קדירה וידעו כל העם וכל ישראל שמחל לו הקב"ה על אותו עון, ע"כ, הרי גם כאן מפורש ענין זה שידעו ויפורסם שנמחל העון, וצ"ב.

והנה אי' ביומא פו, ב א"ר יהודה רב רמי כתיב "אשרי נשוי פשע כסוי חטאה" וכתוב "מכסה פשעיו לא יצליח" לא קשיא הא בחטא מפורסם הא בחטא שאינו מפורסם. ופירש לה רבינו יונה בשע"ת (שער ראשון אות יח) וז"ל, או בעבירות שכן אדם למקום שנתפרסמו לבני אדם, כי העושה עבירות בפרהסיא מחלל את השם, וחייב להתאונן ולהתאבל עליהם לפני בני אדם לקדש את השם, וזהו שכתוב וכו' "ואחרי הודעי ספקתי על ירך" אחרי שנודעתי לבני אדם והתפרסמו עונותי התאבלתי במעשים נראים לבני אדם, עכ"ל, והיינו דבחטא שנתפרסם לבני אדם איכא חיוב שיוודע מעשה התשובה לבני אדם.

ואשר לפי"ז י"ל דזהו ענין מה שביקשו מרע"ה ודהע"ה שיוודע ויפורסם שנמחל החטא, שהרי בידיעה שנמחל החטא היינו ששב בתשובה שלמה עד שנמחל החטא, ופרסום זה על המחילה הוא מלתא דפרסום מעשה התשובה, וכיון שהיה החטא מפורסם, לכך ביקשו שיוודע ויפורסם שנמחל החטא.

(ז) הקמת המשכן בידי אדם

ויביאו את המשכן אל משה וגו' (לט, לג)

וברש"י, שלא היו יכולין להקימו, ולפי שלא עשה משה שום מלאכה במשכן,

שמים. (ועי' לעיל פ' תרומה משנ"ת במעשה המנורה).

(ח) סדר נתינת הבדים ולוחות העדות בארון

ויתן את העדות אל הארון וישם את הבדים אל הארון (מ, כ)

מפורש בקרא שמשם רבינו נתן העדות ורק אח"כ שם הבדים.

והנה לעיל פרשת תרומה (כה, יג - טו) בציווי העשיה כתיב "ועשית בדי שטים וגו' והבאת הבדים בטבעת וגו' לא יסורו ממנו, ונתת אל הארון את העדות אשר אתן אליך". והיינו שהכנסת לוחות העדות היא לפני נתינת הבדים. ובפרשת ויקהל (לז, ה) נאמר "ויעש בצלאל (פס' א') וגו' ויבא את הבדים בטבעות על צלעת הארון" – והיינו לפי סדר זה שהכניס את הבדים קודם העדות.

וקשה דבקרא דידן נאמר לגבי משה רבינו "ויתן את העדות אל הארון וישם את הבדים אל הארון" הרי שמשם רבינו נתן העדות ורק אח"כ שם הבדים, ואם נאמר שהיו כבר איך הוציאם, הרי הציווי הוא לא יסורו. וצ"ב.

והנה התוס' יומא עב, א (ד"ה כתיב) הקשו על מה שנאמר בעת המסעות "ושמו בדיו" דמשמע שהיו משימין אותם בדים והרי לא יסורו ממנו, וכי שם בתו"ד וז"ל, ואי לאו דמסתפינא מחבריא הוא אמנינא דח' טבעות היו בארון, וכן מוכיח הפסוק דכתיב ויצקת לו ארבע טבעות זהב ונתת על ארבע פעמותיו".

דהיינו ארבע קרנותיו כדמתרגינן "זוייתיה" והדר כתיב "ושתי טבעות על צלעי האחת ושתי טבעות על צלעו

כהוקם מאליו, וכדאמרי' ביומא כט, ב ובמנחות ק, ב דהיכא דסידר הלחם לפני שבת נעשה כמו שסדרו הקוף כיון שהסידור שלא בזמנו לאו כלום, וכשיגיע זמנו ליכא סידור, וה"נ דכוותה כיון דהקמת לילה לאו כלום, ומה שהוא מוקם וקיים ביום אין בו מעשה אדם, והו"ל כמוקם מאליו, ומשו"ה פסול דהא התורה אמרה להקים את המשכן ובעינן הקמה בידים ולא שהוקם ממילא. לפיכך כי רש"י ותוס' דלעת"ל דיוקם בידי שמים יכול להבנות אף בלילה, דהא לא בעינן ביה הקמת אדם.

ויש להבין, דאיך נימא דבעינן הקמה בידים ולא שהוקם ממילא, ומחמת כן פסלינן הקמת לילה דלא חשיב הקמה בידי אדם, והא כל עיקר מילתא ממשכן ילפי' לה, ומפורש בתנחומא שהביא רש"י, שלא היה יכול משה להקימו שאי אפשר הקמתו בידי אדם, אלא הוקם מאליו.

והביאור בזה נראה, דהנה בהקמת המשכן נצטוה משה "עסוק אתה בידך נראה כמקימו", ונראה לומר דעשיה זו דעסוק בידך מצי נמי לברוכי עלה ברכת המצוות, כלומר דחשיב עסק זה כבניה, שהרי היה זה תנאי מצורת ההקמה שיעסוק משה בידיו בהקמת המשכן, ואף שזקף וקם מאליו חשיב כהקמת משה בהתעסקותו בידיו. [ודוק בזה כי בכל הקמת אדם הלא בדבר ה' ידיו זוקפות ומקימות, ואף דהכא לאו כהקמה שבדרך שטבע השי"ת בעולמו, מ"מ כל שהיה בזה צורת בניה והקמה בידי אדם שפיר דמי], ושפיר אמרי' דבעי הקמה בידים, ולא דמי לזה בנין ביהמ"ק לעתיד שהוא עשוי מאליו בידי

ובאמת כדבריו פירשו תוס' בעלמא דבריו שזהו "ושמו בדיו" באופן זה שהיו נראין.

ובמשך חכמה בפרשתן כ' בזה אופן חדש, דאכן בתחילה הובא בצלאל את הבדים בטבעות, אולם בעת ההקמה הניחו הבדים "על הארון" כפי לישנא דקרא, וזה היה על ידי משה רבינו, ובעת המסעות "ושמו בדיו" בטבעות ולא יהיו מונחים על הארון. וכ' שבזה תי' קושיית תוס', וחידש דבריו הוא שאין איסור סילוק הבדים להניחם על הארון, ובפשטות י"ל דרק בעת ההקמה היה כך, ושוב הוכנסו "ושמו בדיו" ולא הוציאו (אך בדבריו משמע קצת שרק בעת המסעות ויש לדחות.

ונמצינו א"כ ג' דרכים: א, משני' עפ"י תוס' ואבן עזרא שהיו ח' טבעות וד' בדים. ב, פ"י העמק דבר - שמשה העמידם באופן שיהיו נראין בחוץ, ג, פ"י המשך חכמה - שמשה הניחן ע"ג הארון בעת ההקמה.

(ט) ברכת משה לאחר סיום מלאכת המשכן

וירא משה את כל המלאכה וגו' ויברך

אתם משה (לט, מג)

וברש"י, ויברך אתם משה, אמר להם יהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידיכם, ויהי נעם ה' אלקינו עלינו וגו' והוא אחד מי"א מזמורים שבתפילה למשה. ומקורו ממדרש תנחומא.

בספר חסידים (סי' תתרכ) כתב, כשאדם גומר מלאכה גדולה צריכה ברכה, ומביא ראיה שכשכלתה מלאכת המשכן ברך אותם משה, כמו שנאמר "וירא משה את כל המלאכה וגו' ויברך אתם

השנית" משמע דארבע טבעות היו על שתי צלעותיו, לבד מאותם ד' שעל ד' פעמותיו, בד' טבעות מהם היו בדים קבועים לא יסורו, ובארבעה מהם שהיו למטה או למעלה מאותן טבעות היו משימין בדים בשעת סילוק המסעות לשאת את הארון בהם, והיינו הנך דכתיב "ושמו בדיו" עכ"ל והובא כאן (פס' י"ב) באבן עזרא בשם "מי מחכמי דורנו".

ולפ"ז יש ליישב גם סתירת הפסוקים דאם ב' נתינות בדים היו, תחילה על ידי בצלאל, וזה היה קודם נתינת העדות, וי"ל דאלו הם מצורת הארון, ולכן קודמים לנתינת העדות. ועוד היו בדים שניתנו על ידי משה רבינו, והם אותם שכי' התוס' שנאמר בהם ושמו בדיו. וראיתי שכי' בהעמק דבר פ' תרומה עפ"י ד' תוס' ליישב סתירת המקראות דלהלן, וכ' שזהו על דרך הפשט.

אכן בס' טעמא דקרא בפרשתן נראה דנחית לזה, והקשה דא"א לפרש כן שהרי לא מיירי בשעת מסעות אלא בהקמת המשכן. ולכאורה יש ליישב שהוצרכו ליתן אותם בדים בעת הקמת המשכן, אף שעיקרם היה לשעת המסעות.

ובהעמק דבר כ' דמשמעות סוגיא דעלמא אינו כד' תוס' והאב"ע שהיו ח' טבעות, ובברייתא דמלאכת המשכן מבואר שלא היו אלא ארבע טבעות, עיי"ש, ופ"י דבצלאל נצטוה ליתן הבדים באופן שראוי לשאת הארון היינו שיהיו הבדים בשוה לכל צד, ואילו משה תיקן את הבדים באופן שיהיו כפי שנא' ביומא נד דהבדים היו דוחקין ויוצאין בפרכת ונראין כשני דדי אשה שנא' שדי ילין, ומיושב היטב המקראות.

במלאכה, כהודאה על עשייתם, וזה היה בנוסח ברכת כהנים יברכך וגו'.

ב

ובעיקר מה שכי הספר חסידים שהקשה למה ברכם שתשרה שכינה במשכן, והלא כבר הבטיחו "ושכנתי בתוכם", ותיי, שהיה ירא שמא יגרום החטא, ושמא משה או בצלאל לא כוונו לתקן כמו שנצטוו, וצ"ע, והרי שנינו בגמ' ברכות ז, א שכל דיבור שיצא מפי הקב"ה לטובה אפי' על תנאי אינו חוזר, והרמב"ם פ"י מיסודי התורה ה"ד בענין בדיקת הנביא כי וז"ל, אבל אם הבטיח על טובה ואמר שיהיה כך וכך ולא באה הטובה שאמר בידוע שהוא נביא שקר, שכל דבר טובה שיגזור הקל אפילו על תנאי אינו חוזר, עכ"ל. ואיך אי"כ שייך שלא תתקיים הנבואה "ושכנתי בתוכם".

והנה י"ל דשאני היכא דחטאו דאפשר שלא תתקיים ההבטחה, וכמו שמצינו ביעקב אבינו "וירא יעקב מאד" (בראשית לב, ח) ומפרשין בברכות ד, א אמר שמא יגרום החטא, והיינו אף שהובטח הנה אנכי עמך, יגרום החטא שלא תבא הטובה, והביאור, דע"י שנתלכלך בחטא נעשה כאחר, שלא עליו נאמרה ההבטחה, וה"נ יתכן שיגרום החטא ביטול הנבואה, וכן מה שכי שמא משה או בצלאל לא כוונו לתקן כמו שנצטוו, והיינו דאופן זה אינו בכלל הנבואה.

אמנם הנה כבר עמד בזה הרמב"ם בהקדמתו לפיהמ"ש (בד"ה והחלק השני בענין הנביא) וז"ל, שהקב"ה כשיבטיח אומה בבשורות טובות ע"י נביא א"א שלא יעשם, כדי שתתקיים

משה"י והוסיף וכתב, וא"ת ולמה נאמר "ויברך אתם משה" שתשרה שכינה במשכן, והלא כבר הבטיחו "ושכנתי בתוכם", אלא שהיה ירא שמא יגרום החטא, ושמא משה או בצלאל לא כוונו לתקן כמו שנצטוו, ע"כ.

והובא בשם החת"ס להעיר, דהנה בדבריו שכתב "ולמה נאמר ויברך אתם משה שתשרה שכינה במשכן" ומשמע דזה היה הברכה שתשרה שכינה ברכה במעשה ידיכם, וכדפרש"י מהתנחומא, יה"ר שתשרה שכינה וכו'.

ואילו בסימן שלאחריו (תתרכא) כתב וז"ל, מה ברכה ברכם בשביל מלאכת המשכן, ברכם ברכת כהנים, שהרי סמך לברכת כהנים "ויהי ביום כלות משה להקים את המשכן", ע"כ, ודבריו סותרים לכאורה משמעות דבריו בסימן שלפניו שתשרה שכינה, דכאן כתב שברכם ברכת כהנים.

וביאר החת"ס, דאכן משה רבינו ברכם ב' פעמים, בא' בכסלו, ובא' בניסן, עיי"ש.

[ובאמת בעיקר הערתו יל"ע, דאפשר דנוסח ברכת כהנים הוא היה הברכה שבירכם כדי שתשרה שכינה במעשה ידיהם].

אמנם נראה בס"ד, כד דייקין נמצא בדבריו ב' עניני ברכה, האחת, ברכה בכדי שתשרה שכינה במעשה ידיהם, ועל כך דיבר בתחילה, ועל זאת הקשה אמאי הוצרך לזה הא כבר הובטחו ושכנתי בתוכם, וברכה זו י"ל דהיה בנוסח יה"ר שתשרה וכו' כדפירש"י. והשנית, ברכה לעושי המלאכה "בשביל מלאכת המשכן ברכם ברכת כהנים" היינו שבשביל שטרחו בירך את העושים

ראוים היו ישראל ליעשות להם נס בימי עזרא כדרך שנעשה להם בימי יהושע בן נון אלא שגרם החטא, ע"כ, והקשו האחרונים, מהו שגרם החטא ביטול הנבואה לטובה הא כל טובה שנאמרה להבטיח בני אדם, אין החטא גורם ביטולה, כמ"ש הרמב"ם בהקדמת פיהמ"ש.

וביאר בס' מעשה רוקח על הרמב"ם פ"י יסוה"ת ה"ד, דהנה נתבאר בד' הרמב"ם, דהך מילתא שאינו חוזר בו, היינו משום שיש בזה ערעור על דברי הנביא, וכדי שתוכל להבחין נבואתו אצל בני אדם, לכך אינו חוזר בהבטחה לטובה. אכן הן נבואת משה רבינו לא נסמכה ונבדקה ע"י אות כל שהוא, וז"ל הרמב"ם ריש פ"ח מיסוה"ת, משה רבינו לא האמינו בו ישראל מפני האותות שעשה וכו' ובמה האמינו בו, במעמד הר סיני שענינו ראו ולא זר ואזנינו שמעו ולא אחר וכו', עכ"ל, וא"כ שוב ליכא להך מילתא שאינו חוזר כדי שתוכל להבדק נבואת הנביא אצל בני אדם, והוי כמו הבטחה בין הנביא ובין הקב"ה, דאפשר שיגרום החטא ולא תבוא הטובה, משום דליכא להך מילתא דבדיקת הנביא, ולא קשה מידי בנבואת משה שלא נתקיים "עד יעבור עם זו קנית" בביאה שניה.

וכע"ז כ' הצ"ח (ברכות ד, א) דכיון דבמשה רבינו כתיב (שמות יט, ט) "וגם בך יאמינו לעולם", הבטיחו הקב"ה שלעולמי עולמים לא יהרהרו אחר נבואתו כלל, לכן בהבטחה שהבטיח הקב"ה על ידו שפיר גורם החטא לבטלה.

ואשר לפי"ז יתיישבו היטב ד' הספר חסידים משום דליכא להך שאינו חוזר

נבואתו לבני אדם וכו', אבל ענין פחד יעקב אחר שהבטיחו הקב"ה בבשורות טובות כמו שנא' וכו' יורה זה שהקב"ה יבטיח בטובה ויגברו העונות ולא יתקיים הטוב ההוא, ויש לדעת שענין זה אינו אלא בין הקב"ה ובין הנביא, אבל כשיאמר הקב"ה להבטיח בני אדם בבשורה טובה במאמר מוחלט בלא תנאי, ואח"כ לא יתקיים הטוב ההוא זה בטל ואי אפשר להיות, עכ"ל.

הרי מפורש דכל שיאמר הקב"ה לנביא להבטיח בני אדם בטובה, אין החטא גורם שלא יתקיים התנאי, ואין שייך שיגרום החטא לביטול ההבטחה אלא בין הקב"ה ובין הנביא, אבל שנאמרה נבואה לבני אדם אין החטא גורם ביטולה, [כדי שיוכלו לבחון בה הנביא בקיום נבואתו, שאלי"כ לא יוכל הנביא להבחין בנבואתו, שיוכל לומר שהחטא הוא שגרם ביטול ההבטחה].

והנה הנבואה "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", הרי היא בכלל הפרשה שנאמרה להאמר לישראל כשציוו על מלאכת המשכן, וא"כ אין החטא גורם ביטולה, ומהו שכי' הספר חסידים שהיה משה רבינו ירא שמא יגרום החטא. [ובאמת מה שנקט ד"ושכנתי בתוכם" היינו הבטחה, כך נקט רש"י, ועי' העמק דבר שהעמיד שיטת רש"י בזה ופירש באופ"א שהוא ציווי לעשות באופן שיהיה ושכנתי בתוכם, עיי"ש].

והנראה ביאור דבריו עפ"י האחרונים, דהנה תניא בברכות ד, א עה"פ "עד יעבור עמך ה' עד יעבור עם זו קנית" עד יעבור עמך ה' - זו ביאה ראשונה (שבאו בימי יהושע, רש"י), עד יעבור עם זו קנית - זו ביאה שנייה (כשעלו מגלות בבל בימי עזרא), מכאן אמרו חכמים

בזמן שאת מנין הכסף בבית ראשון, וודאי שאת מה שהיה בבית שני ובבנין הורדוס לא מונים. מבאר הספורנו, התורה רוצה להדגיש לנו שלא העושר והתפאורה הם אלו שגורמים את השראת השכינה, אלא הרצון ונדיבות הלב. ולמרות שהמשכן היה קטן בהרבה ופחות מפואר מבתי המקדש, השראת השכינה שבו היתה יותר גדולה, עקב נדיבות הלב של עם ישראל שהיתה במהלך בנייתו.

אז אולי אנחנו צריכים בכלל להשתוקק לבניית המשכן, כי שם היתה השראת השכינה גדולה ומיוחדת? אומר הספורנו בסוף הפרשה, לא. בבית המקדש השלישי תהיה השראת השכינה **עוד יותר ממה שהיה במשכן**, וכלשונו: "וכל כך היתה שריית השכינה קבע במשכן שלא היה מסתלק כלל משם עד שהיו ישראל צריכים לנסוע. וזה לא היה בשילה ולא בבית ראשון ולא בבית שני. אבל **יותר מזה יהיה בבית שלישי** יבנה ויכונן במהרה בימינו, כאמרו ואני אהיה לה נאם ה' חומת אש סביב ולכבוד אהיה בתוכה (זכריה ב, ט). אז לזה צריך להשתוקק. וכפי שכתבנו לא אחת, נדיבות הלב שאנחנו יכולים 'לתת' כביכול לקב"ה, זה הרצון וההשתוקקות.

ואם ישאל השואל, נו באמת, וכי אנחנו ב-2025 ראויים להשראת השכינה כמו שהיה במשכן? אז בעל הכלי יקר עונה לנו את התשובה. שלשה פעמים הוזכר לשון הקמה בענין המשכן בפרשתינו, בפרק מ' פסוק ב: "ביום החדש הראשון באחד לחדש תקים את משכן אהל מועד". שם, יח: "ויקם משה את המשכן", ושם, יז: "ויהי בחדש הראשון בשנה השנית באחד

במה שיאמר לנביא להבטיח בני אדם, כדי שתוכל נבואתו להבחין, שמשנה רבינו לא הא שהיה משה רבינו ירא שמא יגרום החטא, דנבואה מפי משה הוי כהבטחה בין הקב"ה ובין הנביא, דמשום עצם ההבטחה אפשר שיגרום החטא שלא תבא הטובה. [ועיי' משנ"ת בענין זה בארוכה בגינת אגוז קמא פ' שופטים, ושם פ' לך לך, ופ' וישלח, ופ' וארא].

י' יקרים מפז / הרב פנחס זלצמן, ראש כולל ש"ס 'זרע שמשון' באסטאן, ביתר עילית

"וַיְהִי בַּחֲדָשׁ הָרִאשׁוֹן בַּשָּׁנָה הַשְּׁנִית בְּאַחַד לַחֲדָשׁ הַיּוֹקֵם הַמִּשְׁכָּן" (מ יז)

פרשת פקודי, פרשה שבעינינו לכאורה 'מיותרת', הרי התורה יכלה לכתוב בשש מילים 'ויעש כאשר צוה ה' את משה', וזהו. אז כבר הזכרנו בשבוע שעבר את דברי חז"ל שמעשה המשכן חוזר בתורה פעמים רבות, כי יש לקב"ה כביכול 'תאוה' להשרות שכינתו הק' דווקא בתוך העולם הגשמי והעכור שלנו, ולכן התורה הקדושה חוזרת על זה שוב ושוב. אבל יש בפרשה הזו הרבה נקודות שיש הרבה מה ללמוד מהם. רק לדוגמה, יעוין דברים מפליאים בדברי התרגום יונתן על הפסוקים של הקמת המשכן בפועל שבפרק מ', כיצד כל כלי וכלי שבמשכן פועל דברים מהותיים בעולם, וכיצד המקדש וכליו הם בעצם 'מערכת ההפעלה' של העולם כולו.

והנה, התורה מונה את מנין הזהב הכסף והנחושת שהיה במעשה המשכן,

שבהם תתכנס כל קהילה לעצמה, לראות את פני הצדיק שלה, התקוה שלנו זה משהו הרבה יותר חשוב, בית המקדש, שבו יתכנסו כל כלל ישראל לראות וליראות את פני האדון ה'.

עוררני אחד מהת"ח בכוללנו, לדבריו הנפלאים של ה'תולדות אדם' מאוסטרובה. אם המשכן אכן נתמשכן עבור עוונותינו, אז למה הקב"ה לא מחזירו? הרי הקב"ה מקיים את כל התורה וישנה מצוה בתורה שצריך להשיב את המשכון. והוא עונה בדברים מסמרי שיער: **אם בעל המשכון אינו מבין שהמשכון חסר לו, אז אין חיוב להחזיר לו את המשכון.** הגיע הזמן שנבין שהמשכון הזה שלקחו לנו זה הפתרון לכל הצרות והבעיות, גילוי מלכות שמים בעולם, מלכות בית דוד ובניין בית המקדש.

כתבנו בשבוע שעבר, שמשמים 'מתזמנים' את לימוד פרק חלק ועניני הגאולה בסדר דף היומי לימים אלו, והמעין בלימודו ימצא דברים פלאיים החופפים ומקבילים לזמנינו ביותר. אז שימו לב לגימטריה מעניינת שעלתה בידי. הפסוק אומר 'בעתה אחישנה', ומשמעות הדברים היא שיש זמן קצוב לגאולה ובתוך אותו זמן יבצע הקב"ה 'החשה' ומהירות. והנה בשנת תש"ס היתה התעוררות גדולה בעם ישראל ע"פ המבואר בספרים קדמונים שהנה מגיעה הגאולה, ומאידך באיגרתו של ר"ש מאוסטרופולי הנאמרת בערב פסח נאמר, שהגימטריה של 'דוד בן ישי' זה שפ"ו, ובזכות השם הזה יבא בן ישי. אז יתכן שאם היינו זוכים זה היה כבר קורה בשנת שפ"ו אך בהתעכבות אנו כבר מגיעים לשנת תשפ"ו. ושמתי לב לגימטריה של

לחדש הוקם המשכן". מבאר הכלי יקר, שלשת לשונות ההקמה מתייחסות לשלשת בתי המקדש שהיו לעם ישראל, אבל יש כאן שוני, בשתי מקומות מופיעה ההקמה בהקשר עם משה רבינו, 'תקים' ו'יקם משה', אבל במקום אחד מוזכר 'הוקם המשכן' כביכול מאליו. ז"ל: "כי מקדש ראשון ושני היו תלויין בזכותם של ישראל, כי מתוך הזכות והתשובה זכו לבנין זה, על כן נאמר תקים ויקם, כי זה מדבר בהקמה התלויה בפעולה אנושית. **אבל מקדש שלישי אינו תלוי בזכות, שהרי אפילו בדור שכולו חייב יבוא הגואל ואם כן אינו תלוי בפעולה אנושית אלא מאליו יבנה,** לכך נאמר הוקם, מאליו משמע".

חז"ל דורשים על כפל הלשונות 'המשכן משכן' שבתחילת הפרשה, שיש כאן רמז לשתי בתי מקדשות שנתמשכנו בחטאי עם ישראל. ובעל הטורים מסמך זאת על הגימטריה של 'משכן' ת"י כשנות בית ראשון. שמא יש להוסיף שגם בית שני מרומז כאן, כי תיבת 'המשכן' עם האותיות עולה ת"כ כשנות בית שני. אבל בית שלישי לא מוזכר פה. למה? אולי בדיוק מהסיבה הנ"ל, הבית השלישי יבנה מבלי קשר למצב הרוחני של עם ישראל, ממילא הוא לא ימושכן. אז וודאי שאין הכוונה לטפוח לעצמנו על השכם ולומר שהכל בסדר ולא צריך לשפר את מעשינו, אבל כן הכוונה לעורר לכך שאנחנו צריכים לחזק שוב את הציפיה שלנו בדיוק לזה, ולא לדברים אחרים שבשנים האחרונות מעסיקים רבים מציבור שומרי התורה והמצוות, כאילו הם עיקר היהדות. עם כל הכבוד ומבלי חלילה לזלזל, התקוה שלנו זה לא בתי כנסיות גדולים ומפוארים עם עשרים אלף מקומות

'בעתה אחישנה' שעולה **'התש"ס** – פ"ו, כלומר שבטווח שבין השנים האלו, יהיה הבעתה והאחישנה. ונחזור ונאמר, כל מי שפותח את עיניו, מזהה שכל מה שחז"ל הקדושים אמרו בקשר לאחרית הימים מתקיים פה אחת לאחת. 'אין בן דוד בא עד שיכלו שופטים ושוטרים הרעים מִישראל', ומאידך 'אין בן דוד בא עד שתכלה מלכות הזלה מִישראל'. וכבר הבאנו בעבר שהגימטריא של **'שופטים הרעים מִישראל'** שעל זה נאמר שכיכלו תבוא הגאולה, עולה **'זה מינוי דיצחק עמית לנשיא הבג"ץ'**. ו**'מלכות הזלה'** (עם התיבות) עולה **'ביבי נתניהו'**. הכל מתממש פה מול העיניים שלנו במאבק שמתנהל בין שני השחקנים, כשמצד אחד השופטים כלים, ומצד שני המלכות כלה, כאשר לנו רק נשאר 'לפתוח את העיניים' ולהבין את מה שמתרחש, ולשים לב

למה שחז"ל הקדושים אומרים לנו שיהיה עלינו לעשות בתקופה הזו.

אז אנחנו צריכים לחזור ולחזק את האמונה בלבבות שלנו. שאנחנו צריכים לשאוף לדבר אחד ויחיד כי זו הנקודה העיקרית, שהתפקיד **שלנו** הוא לצפות לימקדש השלישי ולהשראת השכינה המיוחדת שתהיה בו, ולהחזרת המשכון שלקחו לנו, כשנחזק בעצמינו את הציפיה לצאת מן הגלות, את ההבנה שזה הפתרון האמיתי לכל הבעיות, כפי שחז"ל הקדושים מלמדים אותנו שהכל תלוי בדבר אחד ויחיד: "אחר ישובו בני ישראל וביקשו את ד' א-להיהם ואת דוד מלכם ופחדו אל ה' ואל טובו באחרית הימים". זה הפתרון **האמיתי והיחיד**, 'לפתוח את הפיות' שלנו ולבקש בצורה ברורה: מלכות שמים, מלכות בית דוד, ובניין בית המקדש.

להצטרפות לקבלת הגליון במייל,

להארות והערות:

p0504102192@gmail.com

"נחשבה" – הגאון מורנו רבי יחזקאל הלוי נוביק שליט"א רז"כ "דעת יוסף" אשדוד

בס"ד נחשבה ענין ד' פרשיות תשפ"ה

תכלית הידיעה שנדע שלא נדע – וזו חכמתו של הבן החכם – ומכאן זוכים

להריגת המן, וקבלת התורה מאהבה בימי מרדכי ואסתר

כבר עמדו מדוע קורין פרשת פרה בדווקא סמוך לפסח. דבשלמא פרשת שקלים ופרשת זכור יש דרכים להבין בפשטות, אמנם פרשת פרה לכאורה צריך להבין, מה שייכות יש לה לחדש ניסן שאנו מתקרבים אליו מידי יום.

ויש לומר בדרך חדשה בס"ד. שיש כאן ענין מיוחד שפרשה זו היא ההקדמה המתאימה לחג הפסח כאשר יבואר.

ומתחילה נאמר, שצריך להבין במה שהוסיפו חכמינו ז"ל קריאת הד' פרשיות הללו, ועיי' בסוגיא דסוף מסכת מגילה.

ויתכן, שכאשר נוסף לנו בין מועדי השנה, חג הפורים – אחרי הנסים שאירעו ושהיו בימי מרדכי ואסתר בשושן הבירה – וימי הפורים האלה – שלא יעברו מתוך היהודים ואשר זכרם לא יסוף מזרעם – הפכו להקדמה לחג הפסח, שהצורך לזה נתחדש רק לאחר שעמלק קירר את האמבטי דחג הפסח, ששיאו היה בקריעת ים סוף, ורק בגלל קירור זה נצטוינו לזכור אשר עשה לנו עמלק בדרך, כדי שנכיר שכל הקרירות שלנו הוא לא בעצם, רק מכח השפעתו הרעה של עמלק, ונכיר ונדע אשר הנצחון של יהושע על ידי הרמת ידיו של משה, הוא בצירוף ההכרה העמוקה, שבזמן שהיו ישראל מסתכלין כלפי מעלה ומשעבדים את ליבם לאביהם שבשמים היו מתגברים, והידיעה הזו היא שעמדה לאבותינו ולנו שהקדוש ברוך הוא הצילנו מידם.

ויש לומר דמהאי טעמא היה נחוץ לנו ההקדמה דחג הפורים קודם חג הפסח, ומשום שרק על ידי השתקת קיטרונו וקירורו של עמלק, נוכל לקבל ההשפעה הרוחנית דחג הפסח בשלימות.

וכתוספת לכך הוצרכה תוספת השפעה דארבע פרשיות, ובתוכם פרשת פרה המלמדתנו שגם כאשר אנחנו לא נדע למה נעשה, מכל מקום עלינו לשאול שאלת הבן החכם לאמר, מה העדות והחוקים, דייקא, כדי שנזכה לקיים את מצוות השם יתברך שמו, ככתבם וכלשונם. וזו אמנם הדרך וההנהגה דהבן החכם ששואל כענין לאביו המשיבו כהלכה. וממילא פשוט דזאת חוקת התורה דפרשת פרה היא ההקדמה המתאימה ביותר לימי הפסח הבאים עלינו לטובה.

ויש בזה עומק נוסף והוא, דהנה אמרו בשבת דפ"ח ע"א, מכאן מודעא רבה לאורייתא, ואעפ"כ הדור קיבלוה בימי אחשורוש, כידוע.

ומשמע לכאורה מזה, דהקיימו וקבלו היה בו משום תיקון על מה שהוצרכו כפיית החר כגיגית, והיינו שבזה שקיימו וקבלו, היה בזה משום אמירת נעשה ונשמע מחדש על כל דברי התורה, ובלא שום מודעה כלל. (והמבין יבין דנעשה ונשמע הוא קבלת החוקים שאין אנו מבינים טעמם, וכך אמנם כתב הגאון ר' שלמה קלוגר זצ"ל בספרו נדרי זרזין על מס' נדרים דף ח' ע"א).

ואם כן יש מקום לומר חידוש, דכל הצורך שהיה בכפיה הוא בגלל הקרירות דעמלק, ואילו כאשר נמחה זכרו ובטלה מחשבתו, חזרנו לקבלת התורה מאהבה, כי מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה ונחרות לא ישטפה, כי רשפיה רשפי אש שלהבת קה, ואם יתן איש את כל הון ביתו באהבה בוז יבוזו לו. (האמנם דגם דהכפיה שבשעתה, לא היתה כי אם גילוי הרצון הפנימי של עם סגולה, על דרך שכתב הרמב"ם בפ"ב דגירושין).

ויש לומר דעל כן הקדים הקדוש ברוך הוא שקלי בני ישראל לשקלי המן הרשע, כי הוא מטבע של אש, שלהבת קה, והוא מחמם האמבטי שנתקררה. ועל כן קדמה ואזלא בתקנת ד' פרשיות דחכמינו ז"ל, פרשת שקלים לפרשת זכור דמחיית עמלק, שעל ידי זה גופא זכינו למחות שמו, ומכח זה דמחיית עמלק הגיעו לפרשת פרה, דאין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה, וגזירה גזרתי וחוקה חקקתי ואין אתה רשאי להרהר

אחריה, ומכאן נפקא לן נמי פרשת החדש, עטרת תפארת לעמוסי בטן, שהם עתידים להתחדש כמותה ולפאר ליוצרים על שם כבוד מלכותו. והחדש הזה לכם, אחר החדש אשר נהפך להם לששון ולשמחה, דשש אנכי על אמרתיך כמוצא שלל רב. וידוע שאין האוהב מבקש לדעת טעמים מאהובו, דהאהבה מקלקלת השורה והחומה, ואיזהו גיבור הכובש חומות יצרו דהמלך זקן וכסיל שבנה מצודים וחרמים בשאלת מה העבודה הזאת לכם ולא לו.

וממוצא דברינו נבין בזה ונשכיל, אשר לא לחנם היתה ההריגה והתליה דהמן הרשע, (דויאמר המלך – מלכו של עולם – תלוהו עליו), וביטול מחשבתו הרעה אשר חשב על היהודים, בחג הפסח עצמו, והיינו הפסח המחודש דצומו עלי ואל תאכלו ואל תשתו שלשת ימים לילה ויום, ועם נברא יהלל קה.

וכאשר נתבונן בנסים דיציאת מצרים, מתוך ההכרה דאהבת הנם דפורים, נזכה במהרה דידן, שכימי צאתינו מארץ מצרים יראינו נפלאות, ובא לציון גואל ולשבי פשע ביעקב, במהרה בימינו אמן ואמן.

בומרנג – חץ מושחז שתוזר לאתוריו.

"בעין הסערה" – ליבת הסיפור.

השער השלישי במעגל השלישי

פרק מ"א (פרק צ"ג) "מכת מרדות"

תקציר הפרקים האחרונים בהרחבה ובו יתבאר הרבה נושאים

לפסח שולביץ יש חלום ענק בו הוא הוגה תקופה ארוכה, במאבק שלו לכבוש את "נר תמיד" מידי הפרזידנט מר פיליפ מייזעס הוא מתכנן להקים קונצרט תפילה ענק שימשוך אליו אלפי מתפללים מכל קצווי העיר, הוא לא נותן דעתו לרגע כי הדבר לא ישים, שכן השחקן הראשי החזן דודי סטוויצקי הוא בר אוריין, אברך כולל במלוא מובן המילה שנוסע להתפלל, לא כי הוא רוצה יוקרה או קריירה אלא לשלם חובות.

מתחילה כשבני הזוג ניהלו איתו את המשא ומתן הותנה איתו מפורשות כי התפילות מתנהלות ברוח ישראל סבא, כפי מה שנהוג בכל תפוצות ישראל ללא כל שינוי!

אבל פסח הוא "החתול ששומר על החלב" -דיא קאטץ היט אויפ דיא פוטער. הוא מנסה בכל דרך שהיא בדרכי עורמה לכרסם בהסכם, הוא עושה זאת בהדרגתיות, זה מתחיל במקהלה קטנה שמלווה אותו בכמה קטעי תפילה, אך בהמשך המקהלה גודלת והולכת, עד שהיא כבר נראית אופרה לכל דבר, דודי וצילה נאבקים בעוז נגד השינויים ומציבים תנאים קשים להמשך החוזה, אבל פסח בדרכים שונות ומשונות מנסה שוב ושוב להערים. בפרק האחרון נראה עד להיכן הדברים מגיעים ואת כל התסבוכות שפסח עצמו עובר כשהוא נופל בפח של עצמו.

ובזירה השניה: לדודי יש שונא בנפש עוד מימי הישיבה, שלומי ציער שבגלגולו הקודם נקרא בשם שלום צימר, באחד הזמנים בישיבה הסתכסך אותו שלום עם דודי עד שנעשה לו שונא בנפש, לא נחה דעתו עד שהוציא עליו שם רע שהוא חולה סופני שכבר הוסיפו לו שם בעת גסיסתו, גם כשבא הרוג ברגליו והוכח שלא מיניה ולא מקצתיה, נקלטו הדברים באוזני הציבור וקרנו של דודי ירדה מטה, הוא לא הצליח להשיג שידוך. רק לאחר כמה שנים אירעה הסייעתא דשמיא ומצא את בת זוגו, אבל לאחר שעבר שנות עקרות רבות, נסע לצורך טיפולים לדרום אפריקה ובשל כך נעשה בעל חוב גדול מאד, לא נותרה בידי דודי הברירה אלא להיעשות חזן בלוס אנג'לס.

אלא שאיתרע מזלו של דודי בדיוק באותו בית כנסת מסתובב השונא הישן שהתחתן עם בת המקום, הוא שינה אמנם את שמו אבל לא את מהותו, כשהגיע דודי למקום נדלקה השנאה מחדש, מאותו רגע לא נח שלומי ולא שקט, כל מאווייו נתונים איך מסלקים את דודי מהמקום, לצורך זה הוא עושה טעות חמורה כשהוא מחפש את עזרת מרטין בנו של הפרזידנט לגלות מעילה של פסח הגבאי כדי לגרום לסילוקו ובכך גם לסלק את דודי שנתמך על ידו, הוא נרתם לשרת סינדיקט (חבורת) פשע שמתעסק בהלבנת הון, הוא נהפך לאחד מראשי המייעצים שלהם איך לחמוק מידי השלטונות שמחפשים אחריהם בנרות, התמורה שמבקש תמורת השירות, המצאת הפרוטוקולים של "נר תמיד" דרכם יוכל להוכיח את דבר המעילה של פסח שולביץ.

[illegible]

”פסח עליך לעשות שינוי רציני בהחלטה שלך, הלא תמיד יש לך גם פתח [פסח] שני, אתה מודיע כעת למר שמילוביץ שהייתה טעות לא מובנת, חלילה וחס לא התכוונו לבנו היקר נתי, את הטעות טעה המשנה לגבאי שאינו בסוד העניינים, נתי יהיה במקהלה בלי כל ספק,

אם אתה שואל את מי ניקח במקומו? לדעתי כדאי להוציא את בערי ברקוביץ שממש לא השפיץ שבקלמר, כך נצא בצורה הוגנת יותר".

אלא שכדרכו של פסח שתמיד מחליק על בננות כמו חושם אמיתי ולא יודע איך לצאת מהתסבוכת בכבוד, גם עתה אכל את הדגים המקולקלים, לקה ולאחר מיכן גורש מהעיר.

את הכאוס שנוצר עם מאיר שמילוביץ לא הצליח להשקיט בכי הוא זה, משפחת שמילוביץ לא נרגעה בכי הוא זה, עצם המחשבה להוציא את נתי אמרה את הכל, את התירוץ הפתלתל לא קיבלו, הם ידעו שפסח נע ונד כשבשבת בכל רוח מצויה, ברגע שהרימו עליו את הקול מיד נבהל וחיפש קורבן אחר, עתה רכש לעצמו שונא נוסף, את יו"ט ברקוביץ, אמנם הוא אינו גביר ולא בעל כוח להזיז דברים כמאיר שמילוביץ אבל כל שונא נוסף לא טוב.

האווירה בימים הנוראים הייתה עכורה מאד, הקהל הרגיש זאת בעת התפילות משהו לא זרם כדבעי, דודי אמנם התפלל בצורה מעולה מאד, איש לא יכול לבוא בטענות על צורת התפילה שלו, אבל אלי והמקהלה לא היו הפעם במיטבם, וכל מי שענינו בראשו חש זאת, אלי קאהן שחטף על ראשו מפסח חש כל העת את עצמו כנזוף, למרות שידע את האמת כי רוב האשמה נופלת על ראשו, ציפה מפסח ליותר תמיכה.

אך פסח לא היה מסוגל להתרומם כשהוא מרגיש שהעניינים יוצאים מכלל שליטה.

זו הייתה השנה הראשונה שהקהל היה די מאוכזב, נחלקו הדעות בציבור מי אשם בכך, רוב הקהל סבר שהמנצח הוא זה שאכזב, הוא נראה לא במקום כאילו איזה סטז'ר שבקושי התחיל את העבודה מפעם לפעם הוא מתבלבל, ממש לא מתאים לשם מנצח דגול. אבל היו כאלו שטענו שפסח הוא אשם בכך, כי מי שעובד עם המנצח יד ביד זה פסח שולביץ, תמיד טורח הוא להטמיע בדעת הקהל שהכל תחת שליטתו המלאה.

אם כך אז לא רק כשהעניינים בשליטה מלאה הקרדיט שלו, גם כשהעסק לא עובד כראוי עליו לשלם, אחריות זה לטוב ולמוטב, הוא זה שאשם בכשל.

רמזים יצאו ממקום נסתר היה מי שדאג להדליף מאחורי הקלעים שפסח שגה השנה בהרכב המקהלה הוא הזיז נער מוצלח ברגע האחרון ובכך העכיר את האווירה. דבר זה גרם שאיש לא נהנה מכוכב הרכש החדש נתי שמילוביץ, דווקא היעדרו של בערי ברקוביץ האפור יחסית הודגש בהבלטה יתירה, איש לא הבין איך מייקל קורמן שבשנה שעברה זהר כ"מטאור על" לא התבלט השנה במיוחד.

כך טבעו של עולם, כשהם מרוצים הם מביעים את זה בכל פה, אבל כשהם לא מרוצים הם מראים זאת בצעידה לאחור.

מחיאות הכפיים היו מנוריות יחסית, כאילו כבר הקהל התרגל להופעה ואין שום חידוש, אפילו שדודי הביא מנגינות מדהימות, אחת מהן הייתה יצירה מיוחדת שיצר תוך כדי השראה שהייתה לו בעת שנולדה לו בתו פניני, היא הייתה הקצפת בדובדבן אבל גם לכך הסתגלו, כביכול הוא מתפלל לפני העמוד שלוש תפילות ביום.

הקהל רצה ריגוש מיוחד יותר, סף הריגושים שלהם כה גבוה שכדי לרגש אותם יותר צריכה להיות איזו פצצת דינמו ואת זה הם לא קיבלו.

הם שמעו את הלהקה שניסתה את מיטב יכולותיה להשתלב עם החזן אבל כאן קרה פנצ'ר בגלגלים, המנצח אלי קאהן לא הדרך אותם די, כפי שהיה בעבר, הנערים לא הפנימו את כל הפיזיווקעס (החלקיקים) ולא הייתה להם רהיטות מושלמת. כך החלו חריקות, אפילו שלא בלטו בגסות, ברגע שלא הייתה הרמוניה מושלמת הם אכזבו, הקהל חש את המצב העקום, בפניו עמדה מקהלה יפה בלי מנצח, דומה היא לגוף בלא ראש.

כך אירע לא אחת, אחד נכנס בתוך משנהו, אחד מחברי הלהקה היה בקול גבוה שלא במקום הנכון ומשנהו דווקא בקול נמוך מדי עד שכמעט לא נשמע.

דודי עצמו היה נבון תוך כדי החזנות מכל הסיטואציה (מצב) כביכול באים לעזור לו אבל מניחים לו רגליים "זר הפרחים" שהונח לראשו הפך כביכול ל"זר קוצים" אמנם לא היה מדובר במהפך רציני, ברוב הזמן המקהלה תפקדה כהוגן, אבל די היה בכמה חריקות לקלקל את כל האווירה.

פסח למרות שאינו מבין הכי גדול במוסיקה, אף הוא קלט את האווירה מסביב, הוא חש שהקהל אינו יוצא מהכלים, ראשו מיהר לחשוב את התוצאות הבאות.

במצב הזה אם המקהלה תקוצץ כדי מחצית אבוי לו, אם כשעוד לא הורגש שינוי, בערי לא תרם כל כך ליכולת המקהלה, נתי שמילובין עלה עליו בעשרות מונים ובכל זאת לא הצליח להביא את ההצלחה, יחד עם מייקל הכוכב של שנה שעברה עדיין לא היה בכך די, משהו קרה שהעסק לא מתרומם כפי שהיה אמור להיות.

הוא לא הבין שמנצח טוב למקהלה זה הדבר הקריטי ביותר, כשמנצח עובד בד בבד עם הקנטור והם מתואמים ביניהם עד לשבריר השניה, הכל נוסע חלק על כביש מהיר בלי שום תקלה, או אז המקהלה מפיקה את המיטב, אבל כשהמנצח מוטרד ואין לו מצב רוח מרומם, הוא שוגה פה ושם ואת הבעיות שהוא יוצר אין מי שיפתור בעדו.

פסח עתה טרוד במצב שייוצר בשנה הבאה כשיוכרח בשל הלחץ האיום של דודי וצילה לקצץ את המקהלה כדי מחצית, התוצאה ברורה, לא רק שלא עולים אלא יורדים, איך הוא ירגש את הקהל ויביא אותם להשקיע בכרטיסים יקרים מאד?

הכעס החל לחלחל בתוך לבו, הוא כעס על כל העולם, אין ספק שאלי ודודי אשמים בכל המצב, את הבעיה עם אלי הוא יכול לסדר, יש עוד מנצח מעולה ביותר, בקנה שלו נמצא ד"ר עברי בריקמן משיקגו, הוא מנצח בתזמורות פילהרמוניות ברחבי ארה"ב. הוא יקן גדול, אין ספק שייקח מחיר כפול ומכופל ממה שלקח אלי, אבל הוא דמות מיוחדת במינה, יש לו מוניטין רב ובהתאם לכך יוכל לתבוע את המחיר החדש.

אבל בתוך לבו מקנן חשש כבד, האם דודי לא מאכזב? אולי צריכים להתחיל לחפש קנטור יותר ליברלי שלא מציב כל כך הרבה מכשולים?

אבל לפני שהוא מבצע שינויים עליו להתייעץ עם יועצת העל מרס אורה מרים, היא הקונטרול שלו שלא לעשות טעויות, הוא ראה שתמיד הצליחה לקלוע אל המטרה, אם היא תסכים איתו היא גם תמצא את הדוך איך לעלות שוב בסולם ההצלחה.

לאחר סיום התפילה ישב עם אשתו לדון לגבי העתיד הוא שפך בפניה את לבו ואת המסקנות שלו בהתאם.

אורה לעומתו ניתחה את המצב בצורה שונה לחלוטין, קודם כל הסירה את האשמה מעל ראשי אלי ודודי הבעיות שנוצרו לא הם האחראים לזה אלא הוא הצדיק הטריגר שמניע את כל הבעיות.

"איך רצית שאלו יעבוד כיאות כשלקחת את כל מצב רוחו, השפלת אותו ודיכאת אותו, נטלת ממנו את כל המעוף ורצית שיעבוד כמו שהיה תמיד!?! עליך להבין שאלו הוא גם יצור אנוש, הוא לא יכול לעבוד כראוי כשאתה מטיל עליו את כל האשמה לכשל שאירע, אפילו אם אכן שגה מאד, אבל עליך לדעת להפריד בין הכעסים שלך לבין העבודה שלו, על אלי להיות משוחרר לחלוטין מכל לחץ רק כך יוכל לעבוד.

אם למשל תעבוד בשיטה שלך עם ד"ר בריקמן, האם אתה חושב שהוא ינפיק עבודה את המיטב? טעות בידי, עליך לדעת לשחרר, לתת למנצח את מלוא הגיבוי, זה השטח שלו ואסור לך להיות מעורב בזה אפילו במילימטר אחד. זה הכלל הראשון שעליך להפנים.

שנית עליך להפסיק לחתור תחת דודי, אתה כועס עליו ועל צילה מאד, אתה חושב שתוכל למצוא לו מחליף הוגן? אתה טועה בזה טעות חמורה, אין לדודי תחליף, את מי שרק לא תביא, הוא לא ימלא את מקומו, תראה שתקבל את אותם פידבקים שליליים שקיבלת לפני שהגיע, אתה תהרוס במו ידיך בשביל רגע אחד של כישלון את הכל."

"אז מה עלינו לעשות? להיכנע לגחמות של דודי וצילה ולהקטין את המקהלה עד כדי מחצית... זה יבלוט כל כך עד שהקהל פשוט יצביע ברגליו!"

"אתה חייב לדעת ללכת על סיכון, יתכן שעם הבן של דודי תהיה הצלחה מרבית, הלא אתה בעצמך שמעת מבן דודך שאלו הוא קופי של האבא, לדעתי יחד עם מייקל הכוכב שלנו תהיה הצלחה מדהימה ביותר, עליך כעת לעבוד על בניית מערכת יחסים טובה יותר עם אלי, הוא ישכח את הכעסים שהיו לו ויעבוד עם חשק רב יותר, אני מאמינה שבשנה הבאה תהיה הצלחה גדולה יותר, הקהל לא יברח כפי שאתה חוזה שחורות."

"האם אני יכול לישון רגוע בלילות" שואל פסח הפוסח על שלושה סעיפים.

"אם לא תעשה שוב טעויות, אז התשובה כן. אבל שוב תפסיק לעשות החלטות חפזות כדרךך, אלא להיוועץ תמיד באשתך החכמה" סגרה את המוטו המנצח.

אבל אם פסח חשב שבזה גמר את מסכת ההדרכה מהרבנית שלו טעה, אורה החליטה שהיא נוטלת את המושכות לידיה, היא חייבת ללמד אותו כיצד ינהג בעת שיפרד מדודי.

"כשדודי מגיע אליך להיפרד ולקבל את המשכורת עליך לתת לו חיך רחב, לפרגן לו מילים חמות ביותר על התפילה שלו, לא לרמוז לו רמז קל על התקלות שהיו, פשוט להתעלם, ולתת לו את הצ'ק עם מילים חמות ביותר, בנוסף תביא לו במעטפה 800 דולר זה יראה

שהיית מרוצה ממנו מאד, כי לא רק שלא הורדת לו את המשכורת אלא נתת לו עוד תוספת, כך תצא מורווח לחלוטין.

אותה התנהגות תהיה בעת שתיפרד מאלו, מחמאות ללא גבול, לא להזכיר לו במילה אחת את הטעות שעשה, כבר אמרת פעם אחת ודי היה לך בזה, הוא יזהר בעתיד, בפרט שהוא ראה היטב את החריקות, עצם זה שלא הגבת על כך במילה אחת תקנה לך את האמון מחדש, הוא כבר יטרח להעמיד את המקהלה בצורה יסודית, אל תתחיל לחשוב איזו מקהלה תהיה בעתיד, עוד תופתע מההצלחה, כי לפעמים המעט עושה יותר טוב מהרבה. אם תנהג תתחיל להבין מהי "אסרטיביות" אמיתית. כך תלמד לשלוט על עצמך וממילא תוכל גם לשלוט על זולתך.

פסח שמע את כל ההוראות ולמרות שבלבו פנימה חש כמו ילד קטן שמלמדים אותו איך להתנהג, הכריח את עצמו לציית, הוא תרגל יחד עם אורה פעם אחר פעם, כשהיא מציגה את דודי ואת אלי, היא חייבה אותו פעם אחר פעם לחזור על המילים ובדקה את התנועות רק כשנחה דעתה הורידה פרופיל.

פסח למד לעשות תנועות שלא היה רגיל אליהן הוא השתדל לא להיות מזויף אבל למי שהייתה עין חדה ראה שהוא מזויף, דודי הרגיש היטב שהכל זה תרגיל, הוא הבין מידית שהוא מתורגל על ידי אחרים, אבל החליט לא לעשות מזה עניין,

הוא קצת מאס במקום, אם היה לו מקום אחר היה עוזב בשמחה, אבל את האמת ידע שאי אפשר עדיין לעזוב לפני סיום התשלומים, עליו לאזור עוד קצת סבלנות, אם הם לא יעשו לו סיפורים נוספים יסחוב שלוש ואולי ארבע שנים ואחרי כן יחפש מקום אחר.

לעומתו אלי קאהן שמח על הרוח הגבית שקיבל שוב מפסח, הוא אמנם נעלב מהר אבל גם מתפייס מהר, לפיכך החליט להעביר קו על מה שהיה ולשנה הבאה יעשה כל מאמץ להדריך את המקהלה בכל הרכב שיהיה.

קריינדי תמהה על השקט העמוק ששורר מצדו של אביה, היה סיכום ברור שהוא הולך להתייעץ עם אדם גדול בקשר לשאלות הקשות שהציבה, אבל אביה יודע לדבר הרבה אך בעשייה הוא חלש מאד, הוא פשוט ממלא את פיו מים ולא עושה כלום.

קריינדי כבר אין לה את הכוחות להמתין, מיום ליום היא חשה איך כוחותיה אוזלים מגופה, שלומי אינו חושב לרגע שעליו לחזור לתלם, החוצפה שלו גודלת מיום ליום, לאחרונה הגיע לשיא, הוא ניגש למקרר ורוקן חלק גדול מתכולתו הוא מילא כמה תיקים עם שלל רציני, הוא פשוט הכין לעצמו ארוחות ספייר שיהיו לו כל אימת שהוא מבצע גיחה לחוץ, הוא לקח את החלקים הטובים ביותר שיש בלי לעשות חשבון, אם פעם עוד ניסה להסתיר את מעשיו מעיניה כי בוש היה במעשיו והשתדל להצניע עד כמה שניתן. אך לאחרונה גברה עזותו כנמר ואולי אף יותר, הוא חושב שזה הדבר הכי נכון, כאלו כך היה מסוכם ביניהם משעת כניסתם לחופה.

אבל לא זה היה הקש ששבר את גב הגמל, מה שגרם לקריסה התרחש לפני פורים, שימי התחפש לרב חשוב כשבידו מגילה אמנותית שנראתה כמעט אמיתית, קריינדי השיגה זאת במחיר גבוה מאד, כדי לשמח את לב בכורה המתוק שיחשוב שיש לו כביכול מגילה אמיתית.

שימי חש את עצמו כמבוגר למרות היותו רק בן 6 שנים, הוא רצה להראות את חשיבותו לחבריו הטובים וביקש מאביו ללכת עמו לבית הכנסת "בית אברהם" ששכן סמוך לבית, בבית כנסת זה התפללו חלק נכבד מחבריו, הוא רצה להיות בבית הכנסת ולהראות לחבריו כי גם הוא מחופש במשהו יוקרתי מאד, אבל כל חבריו באים עם אביהם לבית הכנסת, ומה איתו? לרוב תוגתו אביו מעלים את עצמו לחלוטין.

סבו הולך ל"נר תמיד" שם מקום תפילתו, אבל שימי לא רוצה ללכת לבית הכנסת שאין בו אף אחד מחבריו מהחיידר, השמחה צריכה להיות בצוותא עם חבריו, הוא החליט לגשת לאביו ולבקש ממנו שיבוא עמו הפעם לבית הכנסת כדי שיראה שווה לכל חבריו.

אבל שלומי אטום לחלוטין, הוא שומע את תחנוני שימי ולא מגיב אליהם כלום. כעת הוא אמור לצאת למשרדו יש לו פגישה חשובה ביותר עם ראש הדסק, הפגישה חיונית שלא ניתנת לדיחוי, אין לו בעיה עם קריאת המגילה, יש לו מגילה כשרה למהדרין, הוא יודע לקרוא בה היטב, הוא הקהל והבעל קורא, אין לו צורך בעשרה בקריאה בזמנה אין צורך בעשרה, בלאו הכי הוא לא מחשיב את מתפללי נר תמיד כקהל ראוי לשמו.

אמנם הוא יכול ללכת ל"בית אברהם" אבל הוא יאחר את הפגישה החשובה, בפגישה זו הוא צריך להביא לראש הדסק את התוכנית האחרונה שעוד ולבקש תמורת זאת שיתנו לו את הפרוטוקולים של גזברות "נר תמיד" הוא מחכה לכך זמן רב מדי, משאת נפשו נדחית כל פעם מסיבה זו או אחרת, הפעם לא עוד! הוא מתכונן לעשות התניה ברורה ומוחלטת, **זה תמורת זה.**

בדיוק לפני צאתו לפגישה מגיע אליו הדז'וליק (שובב) שלו עם תביעה חצופה בקולי קולות. "אבא אתה חייב ללכת איתי, אי אפשר יותר, אני חייב שתהיה איתי בבית הכנסת בעת קריאת המגילה".

לשלומי אין זמן להסביר לשימי שלא תמיד הוא יכול להיענות למבוקשו, אפילו שבעיניו היא בקשה חשובה ביותר, אבל לאבא יש סדרי עדיפויות אחרים ועליו להבין אותם.

שלומי ידע שאם יתחיל להתווכח ולהסביר לשימי זה ישרוף לו זמן, אמיל הנהג מחכה לו במרחק ארבעה רחובות, כברת דרך רצינית, אם יתעכב בהסבר ישרוף זמן יקר ביותר, לפיכך בחר להתעלם ולהמשיך במה שעליו לעשות.

אלא שהוא לא הכיר את נפש בנו, שלא פחות עקשן ממנו, שימי נצמד אליו ומשך בבגדיו בחוזקה עד שכמעט נקרעו.

"אבא אתה לא הולך לשום מקום, רק לבית אברהם, אני חייב אותך ולא אוותר על זה בשום פנים ואופן" צרח תוך שהוא רוקע ברגליו בכעס עצום.

שלומי ניפגש לראשונה בכוח עוצמתי שלא הורגל אליו, תמיד כולם נמושות מולו, הוא עושה ככל מאווי נפשו, לראשונה ניפגש בכוח ששווה כמעט ללוקה חמיו, מי יודע אם שימי שלו לא ירש את תכונות האופי של סבו לוקה, אוי ואבוי, תכונות מושחתות אסור שיהיו לשימי, הוא עלול להיות אדם רע לב ומתנשא על הבריות דוגמת הסבא.

צריכים לחנך אותו שלא כל דבר מגיע לו, עליו לדעת שאבא הוא הסמכות הבלעדית בבית ולא הילד. הלך עליו לנהוג כפי הכתוב בפסוק "חושך שבטו שונא בנו". ילמד הילד לקח ויפנים שלא כל דבר שרוצה יקבל.

שלומי הוריד את רצועת מכנסיו, הוא קיפל אותה לשניים והצליף על גבו של שימי אחת למעלה ושתיים למטה כמעט כמלקות. הוא לא הפליג בל"ט כי לבו רחום וחנון רק כעין מכת מרדות ואפשר לצאת בזה בדוחק חובלת חינוך, ילמד הנער וישכיל דעת שלא כל מה שיבקש יקבל.

שימי הוטח מעוצמת ההצלפה אל הקיר שכנגד, הוא לא בכה כי פשוט נותר אין אונים כמעט חסר הכרה, ברגעים אלו נעלם שלומי מהבית, את כל זה לא שמעה קריינדי שהייתה במטבח עסוקה בהכנת סעודת הפורים.

לפתע היא שומעת צרחות מחרישות אוזניים בדציבלים גבוהים ביותר. היא מזהה את קולו של שימי בכורה האהוב צורח צרחות של כאב איום. היא חשה לסלון ומוצאת את שימי שוכב על הרצפה כשהוא מתבוסס בקיא, כל בגדיו מלוכלכים ופניו אדומות מרוב בכי. "שימי מה קרה לך?" זועקת היא מרוב בהלה.

אבל שימי לא עונה לה, הוא רק בוכה וצורח כמו עגל שמובל לשחיטה. המגילה מונחת ליד כשהיא לא מעט מלוכלכת מהריר שזרם כמו אשד מפיו.

"שימי תאמר לי מה קרה לך" בוכה היא בהיסטריה, מפוחדת לחלוטין מהפוזתו של שימי.

היא לא מרפה בהפצרות, אבל שימי עסוק בבכיו, רק אחרי שעתיים נרגע, את התפילה הפסיד ואת כל שמחת החג איבד, הוא חש שכל עולמו חרב עליו, קריינדי לא הייתה מסוגלת לנחם אותו. רק לאחר שידולים רבים הסכים להתרחץ וללבוש בגדים אחרים, אבל הוא לא היה מסוגל לדבר איתה ולספר מה אירע. אבל קריינדי קלטה בלי דיבורים את כל הסיטואציה.

בעת שרחצה אותו ראתה את אותות ההצלפות על גבו, היו אלו מכות אכזריות ביותר שהתאימו לקלגסי הנאצים שהתעללו ביהודים בשנות הזעם, מכות כאלו לא האמינה שמסוגל אי מי לתת לילד רך בשנים, אבל לא היה לה ספק מי עשה אותם.

באותו רגע גמלה בלבה שחייבים להרחיק את הפגע הרע הזה מהבית לצמיתות. הכעס התגבר לאחר ששמעה דיווח מפורט משימי שנרגע וסיפר לה את כל הדו שיח שהיה לו עם האבא ואת התגובה החמורה שהעניק בלב רחב במקום מענה.

עד עתה נצרה את כל הסיפור הזה בלבה, היא התביישה לספר זאת לאיש, אבל כשראתה שאביה מתעלם מהבקשות החוזרות ונשנות לעשות סוף פסוק ליסוריה, צרחה עליו: אתה רוצה שיום אחד הוא ירצח אותי ואת כל הילדים?! הוא נאצי במלוא מובן המילה, הוא

מסוגל להכות בשוט ילד קטן בשל בקשה כה פעוטה שילך עמו לבית הכנסת רק פעם אחת לקריאת המגילה, האם גם על כך עלי לשתוק ולקבל את הגזירה בשתיקה מוחלטת?!

לוקה היה המום, הוא לא סיפר לה כי באמת פנה אל רב חשוב בשם רבי דוד הכהן פוירשטיין רב חסידי מניו יורק שהיה קרוב משפחתם, אך הלה נרתע להכניס את ידיו העדינות בתוך ביצה קשה, איך הוא יכול לחרוץ גורלות? הרי כל מילה שלו יכולה לקבוע את כל עתיד הבית.

לאחר הפצרות חוזרות ונשנות אמר לו בזה"ל "כנכדו של אהרן הכהן שהיה משכין שלום אוהב שלום ורודף שלום קשה לי לבצע את הבקשה שלך להיות מעורב בפרשיה כל כך קשה, אבל אם המצב יחריף אפנה אני בעצמי אל אחד מגדולי המגשרים שמתמצא בעומק עניינים כאלו חלק מעבודתו גם לפרק את הבית כשניסיונות הגישור עולים בתוהו, אבל... אעשה זאת, רק אם תספר לי שהמצב בלתי נסבל ולא שייך שוב להבליג.

"אינני מבין? האם המצב עד עתה אינו זועק עד לשמים?" מזדעזע לוקה על הצדקנות היתירה של קרוב משפחתו.

"אתה צודק, אבל אני לא מסוגל להתעסק בעניינים כאלו, אם תרצה אתן לך את הטלפון של אותו מומחה ובמקום שיהיה כאן טלפון שבור, תפנה אליו ישירות".

"אכן כך אעשה" אמר לוקה לקרוב משפחתו.

"קח את הטלפון של רבי יוסף הכהן דוואק אמנם אף הוא כהן מיוחס, אבל אין לו את הרגישות שלי, הוא מתעסק בנושאי שלום בית זה חצי יובל, יש לו מוניטין "אתמחי גברא ואתמחי קמיע" ספר לו כל מה שהולך בבית בתך ותבקש ממנו עצה ותבונה".

אלא שמתברר שאותו יהודי תפוס יומם ולילה, אין מציאות להשאיר מענה, הוא לא עונה למשיבונים מכל סוג, רק שיחה אישית, פרינציפ של אדם שעובד על פיו, שנות דור, לך תשנה אותו היום.

לפיכך נואש לוקה ולא עשה כלום בעניין, אבל בוש לספר את כל הסיפור לבתו, הוא חש את עצמו אשם על שהכניס אותה לביצה שאין לה סוף, אבל עתה אחרי ששמע את כל מה שסיפרה גמלה בלבו החלטה, הוא ייסע לאופיס (משורד) שלו במנהטן, הוא ישב שם יומם ולילה עד שיתפנה בשבילו.

לעילוי נשמת אמו"ר

הגה"ח מו"ה

רבי שלמה מנחם זצ"ל (וינשטוק)

בן הגה"צ רבי מרדכי דוד זצוק"ל

חתן הגאון הקדוש חסיד שבכהונה

רבי חנוך חיים הכהן קאהן זצוק"ל

נלב"ע ביום כ"ט אדר תשס"ו